

# לקראת שבת מלכתא



פנינים לפרשת ויקרא | גליון מס' 267 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: [dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

**כאשר מרן הגרא"מ שך כינס את בני התורה למעמד קידוש ה' אדיר, שנערך באולמי 'יד אליהו' שבתל אביב, התנה רבינו את נוכחותו בכך שלא יכבדוהו לשאת דברים בפני קהל הנוכחים. רבינו הובטח בכך, אולם אעפ"כ עלה בליבו החשש, שמשום "עת לעשות לה' הפרו תורתך", יסבור אי מי שיש להפר את התנאי, ולכבדו במהלך המעמד לשאת דברים בפני קהל ההמונים...**

כך שיכנע מרן הגרא"מ שך זצוק"ל את הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, להנהיג את כלל ישראל



"אדם כי יקריב מכם" (ויקרא א', ב')

הנהגתו של רבינו הייתה ייחודית ומובחנת בכל קנה מידה. במשך כל שנותיו הסתגר בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כשהוא הופך את עצמו למהות של תורה, ואף בשנים בהן הוכתר כרבן של כל בני הגולה, מיעט לחתום על מכתבים ואגרות, לא נהג לנאום בציבור ולא סחף המונים בדבריו. אין שמץ של ספק, כי בקהלים אחרים הרחוקים משמירת תורה ומצוות, אדם המסתגר בד' אמותיו כשהוא שקוע בלימוד, ואינו מופיע בפני הציבור בכינוסים ואירועים שונים תמידים כסדרם - אינו יכול להיחשב כמנהיג. אך לקהל בני התורה היה בהיר ונהיר, כי בבית הקטן והדל שבשכונת 'מאה שערים', שוכן המצפן והמגדלור המקרין את הסמכות הרוחנית, מציב את הגדרים הברורים, מעמיד את העקרונות, ומנתב את קהל יראי ה' בדרך המסורה מדור דור. הדברים בלטו לעין וניכרו היטב, בכל הנחייה והוראה שיצאה מביתו של רבינו, הן בנושאי הנהגה, הן בנושאי חינוך והן ביחסים עם השלטונות, כאשר קהל יראי ה' סר למרותו ולא זע מדבריו ימין ושמאל. עוד מימי קדם, עמד מרן בעל ה'אבי עזרי' על צניעותו וענוותנותו

של רבינו, ולא כפה עליו לשאת דברים ברבים. כאשר מרן הגרא"מ שך כינס את בני התורה למעמד קידוש ה' אדיר, שנערך באולמי 'יד אליהו' שבתל אביב, נראתה דמותו של רבינו במלוא יפעתה, לצד דמותו הטהורה של מרן הרב שך. בטרם האירוע, כאשר הגרא"מ שך פנה לרבינו בבקשה להשתתף בכנס האמור, התנה רבינו את נוכחותו בכך שלא יכבדוהו לשאת דברים בפני קהל הנוכחים. רבינו הובטח נאמנה כי לא יאלצוהו המשך בעמוד 30

# לאחד המלונות בחו"ל הגיעה קבוצת זמרים ונגנים. הזמר הראשי היה אדם מבוגר בגיל שבעים, זמר מדופלם, בקי בשפות רבות, ויודע לזמר כמעט בכל שפה שיבקשו ממנו. למלון הזה הייתה גם מחלקה יהודית, ובה בית כנסת. יום אחד, בעת ההפסקה, טייל הזמר במלון, ולפתע נשמע באזניו ניגון מתוק... "אמר ליה אביי... אמר רבא...". הוא הצטמרר והתיישב על הספסל, ממוגנט למנגינת הלימוד...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על התינוקות הטהורים



"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו" (ויקרא א', א')

במדרש (ויקרא רבה ז, ג) מובא: "אמר רבי אסי: מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים, ואין מתחילין בבראשית, אלא שהתינוקות טהורין והקרבת טהורין, יבואו טהורין ויתעסקו בטהורים."

תינוקות של בית רבן לא טעמו מעולם טעם חטא. יש להם טהרה מיוחדת. זהו הזמן להנחיל להם דברי תורה טהורים.

ביתנו של אדמו"ר קדוש ומעיין גדול, חריף מאד בפלפולו, הביאה לפניו את בנה התינוק, פעוט בן שנתיים בלבד. ישב עמו סבו הגדול והחל לומר לו פלפול עמוק מאד. תמהו הסובבים, וכי מה מבין תינוק בן שנתיים בפלפול כה עמוק? מעולם לא קרא ולא שנה, אפילו בצורת האותיות אינו בקי... מה רוצה ממנו סבו?

מאחר שידעו שהרבי גדול וענק רוח, ואינו עושה דבר ללא סיבה, שאלוהו: "תורה היא ולימוד היא צריכה. מה יכול היה הילד לקלוט מכל מה שאמר לו כבוד קדושתו?"

"דעו לכם", ענה הרבי, "ילדים קטנים מבינים הרבה יותר מבני אדם גדולים, ששכלם כבר טושטש והתכסה בשכבות של דעות כוזבות, הממלאות את הדעת, המוח והשכל. דווקא הילד הזה, שלא שמע עדיין כלום, הוא המתאים ביותר לקלוט את הדברים הללו! על אף שזה לא נראה לעין, הוא הבין וקלט את דברי התורה, והם נחקקו במוחו. ומאחר שזו הדעה הראשונה שלו, היא לא תמחק, וכל מה שיבוא אחריה לא יצליח לטשטש אותה. אלו דברי תורה שהם בגדר של 'חרות על הלוחת' (שמות לב, טז). השאלה אם הוא הבין או לא הבין פחות חשובה, מה שיותר חשוב זו העבודה שהדברים נחקקו במוחו!"

אמנם לימים, כאשר גדל הילד והפך לנער, הוא נעשה כמעין המתגבר בתורה. הפלפול שקיבל מן הסבא קדישא בהיותו בן שנתיים, אכן נחקק במוחו לעולמים!

**"רבי יהושע בן חנניה אשרי יולדתו"**

כעין זה שנינו במשנה (אבות ב, ח), שרבן יוחנן בן זכאי היה משבח

את רבי יהושע בן חנניה: "אשרי יולדתו".

פרש רבינו עובדיה מברטנורה: "על שם שהיא [אמו] גרמה לו שיהא חכם, שהיתה מחזרת על כל בתי מדרשות שבעירה, ואומרת להם: 'בבקשה מכם בקשו רחמים על העובר הזה שבמעיי, שיהיה חכם', ומיום שנולד לא הוציאה עריסתו מבית המדרש, כדי שלא יכנסו באזניו אלא דברי תורה".

לרבי יהושע בן חנניה היתה אם צדקת, שבעודו בעריסתו, בהיותו בן פחות משנה, טרחה להביאו לבתי המדרש, כדי שיאזין וישמע את דברי החכמים.

כולם היו צוחקים - לשם מה את מביאה את התינוק הזה? מה ביכולתו להבין ולדעת?

אך לימים גדל רבי יהושע ונעשה מגדולי החכמים. אזניו הקטנטנות קלטו את התורה כבר בינקותו, ודברי החכמים נקלטו בנשמתו, ופעפעו בו גם כאשר גדל.

לפעמים יש תחושה, שילד קטן אינו מבין ואינו קולט מאומה, ולכן אנשים מרשים לעצמם לדבר לידו כל מיני דברי הבל וניבול פה. הם אינם יודעים שהדברים נחקקים ועושים רושם, ולכן צריך לנהוג איתו במשנה זהירות.

אמו של רבי יהושע בן חנניה הבינה את הסוד הזה. משום כך טרחה להביאו לבית המדרש כבר בינקותו, כדי שיקלטו אזניו את דברי

התורה הקדושה. לפיכך ראוי שיאמרו עליה "אשרי יולדתו!"

## שמיעת השירים השפיעה לאחר שנים

אם יהודיה קוראת 'קריאת שמע' עם תינוקה עוד בהיותו בעריסה. היא משכיבה אותו ולוחשת איתו את המלים הקדושות: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד".

באים ואומרים לה: גברת, מה את עושה? בשביל מה? מה הוא כבר מבין?

לאמיתו של דבר, הדברים באמת ובתמים נחקקים בלבו של הילד. היא מנדנדת את העריסה ושרה: "ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו", או: "כי אשמרה שבת א-ל ישמרני, אות היא לעולמי עד בינו וביני" - והדברים מחלחלים בתוך נפשו של הפעוט.

כמה צריך להקפיד להחדיר בתינוקות את השירים הקדושים הללו, ולא שירים ממקורות זרים.

במחקר שנערך לאחרונה גילו, כי אנשים מסוימים בארצות הברית, נהנים משירה פרועה ורעשנית. השירה הזו מציתה בהם אש של התלהבות. איש לא הבין מה הקשר בינם לבין שירים בסגנון זה.

לאחר ברור יסודי התברר, כי אותם אנשים בהיותם ילדים, טופלו אצל מטפלת כושית, שהיתה מפעילה מוזיקה גויית וקצבית פרועה תוך כדי עבודה...

שנים הם כבר לא שומעים את השירים הללו, אבל עד היום, כשהם שומעים את המוזיקה הזו הם חוזרים להתלהב וליהנות מן המוכר... כמה חשוב לתת את הדעת לתכנים ולמנגינות הנשמעים באזניהם של צעירי הצאן! הדברים הללו נחרתים בלבם ובנשמתם.

הכלל הוא: "מעשה אבות סימן לבנים" - הילדים מחקים את דרך התנהגותם של הוריהם. לפעמים רואים ילד בגיל שנה או שנתיים, לוקח ספר ומתחיל להתנדנד מעליו, ולעשות את עצמו מתפלל. כולם תמהים מנין לו הנהגה זו? האם מישהו אי פעם לימד אותו דבר כזה? התשובה היא, שכך עשו אביו ואמו. המראה נקלט בנפשו (וראה עוד בענין זה באריכות, לקמן בתחילת פרשת אמור).

כבר אמר ה'חינוך' (מצוה תקס): "טבע האב צפון בבן". ישנם גנים הטבועים בילד, והטבעים הללו - גם כי יזקין לא יסור מהם!

## "מפי עוללים וינקים יסדת עוז"

יש מי שסבור: מהו כבר ילד קטן? ... מה הוא כבר מבין? ...

אדם כזה, ראוי שילמד את דברי הגמרא (שבת קיט ע"ב): "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן". עוצמה אדירה טמונה בפייהם של תינוקות של בית רבן!

הקב"ה אומר לעם ישראל: דעו לכם, כל זמן שהילדים הללו קולם מצפצף בבתי כנסיות, אין שום אומה ולשון יכולים עליכם!

ילדים קטנים בני שלוש או ארבע, מה הם כבר יכולים לומר? קצת "מוודה אני" וברכות, "אשרי יושבי ביתך", "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים", מעט משניות בעל פה... הם רק מדקלמים, אפילו אינם מבינים מה שהם מדברים.

אבל ההבל הזה מעמיד את כלל ישראל! אין אומה ולשון יכולה

לגעת בעם ישראל, בזמן שהתינוקות הללו מצפצפים בקולם בבתי הכנסת!

זהו שאמר הכתוב (תהלים ח, ג): "מפי עוללים וינקים יסדת עוז" - אותם תינוקות עדיין יונקים, בקושי מדברים, אבל הם ה"עוז" של עם ישראל! ה"מודה אני לפניך", שהם אומרים יש בו עוצמה אדירה, וב"שמע ישראל" שהם צועקים - הם יכולים להציל את עם ישראל!

זה הכח "להשביט אויב ומתנקם" (שם). יש אויבים ויש מתנקמים, ועל ידי תינוקות של בית רבן ניתן להשביטם.

## חינוך הילדים - מעל הכל!

דודי, הגאון הצדיק רבי יוסף עדס זצ"ל, מחכמי ישיבת 'פורת יוסף', עשה לו מנהג של קבע - לקום בכל לילה בשתיים וחצי לפנות בוקר, ללכת למקווה טהרה, ומיד לאחר מכן לכותל המערבי, שם היה מוסר שעור בגמרא לבעלי בתים לפני עלות השחר. בעלות השחר היו עומדים להתפלל, כשתפילת העמידה נאמרה בדיוק בהנץ החמה.

הרב עדס ייסד את התפילה הזו מיד לאחר שחרור הכותל. כל עניין תפלת ותיקין, השייכת לענווים שמחבבין את המצוות (ברכות ט ע"ב), היה קבוע אצלו.

כשילדיו הגיעו לגיל שבע-שמונה, והיה עליו לחנכם לתפילה - ראה שקשה להם לקום להנץ החמה. כיון שכך, ויתר הרב עדס על מנהגו להתפלל בהנץ החמה, והלך להתפלל עם הילדים בשעה הרגילה.

כל עוד היה הדבר תלוי רק בו - מסר את נפשו על תפילה בהנץ החמה, אך כשעומד על הפרק עניין של חינוך הילדים - שום דבר אחר אינו חשוב יותר!

זהו שאמר משה רבינו לפרעה: "בנעריו ובזקניו נלך, בבנינו ובבנותנו..." (שמות י, ט). פרעה ניסה לטעון: לכם יש תשוקה לעבוד את ה', לכו תעבדו! אבל מה ילדים מבינים בעבודה? אמר לו משה: אצלנו קודם כל הילדים! לעולם לא נוותר על חינוכם! יש להם כוח אדיר, למרות היותם קטנים בגילם ובגופם!

## יושב ומלמדו תורה

על הפסוק: "בהלו נרו עלי ראשי" (איוב כט, ג), דורשת הגמרא, שתינוק במעי אמו נר דלוק לו על ראשו, והוא צופה מסוף העולם ועד סופו.

כיום כבר ברור כי ניתן לראות דרך גופים אחרים. צילומי הרנטגן מוכיחים זאת, וישנם מכשירים מסוימים שאפשר לצפות באמצעותם דרך קירות.

הקב"ה ברא את התינוק במצב רוחני גבוה מאד, עד שאותו עובר שעדיין לא פקח את עיניו, מסוגל לראות מתחילת העולם ועד סופו.

עוד אומרת הגמרא, שמלאך יושב איתו ומלמדו את כל התורה כולה: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים, ברכות, שבת, עירובין, פסחים... כל הש"ס! המלאך מוסיף לקרוא איתו את כל

# הגה"ח ר' מענדל פוטערפאס זצ"ל, היה מספר סיפור זה בבכיות גדולות, באמרו: "אף אנו בדידן, רבות יש לנו להתבונן אם שאלותינו לפני הרבי ובקשתנו לפני בורא עולם, אינן בעסקי כבוד כאותו משוגענער"

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על השטן שמזמין תקלות שונות, אשר אי אפשר לפרטן כי רבות הן...



"ויקרא אל משה" (ויקרא א', א')  
"לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציוונים קדמה קריאה לשון חיבה" (רש"י)

מעשה ידוע הוא בקרב חסידי ליובאוויטש, אשר בימי הרה"ק המהר"ש זי"ע, היה בעיר ליובאוויטש יהודי שזכה לכינוי 'דער משוגענער פון ליובאוויטש' (המשוגע של ליובאוויטש). באחד הימים פנה המשוגענער למשמשי של הרבי, שעניין דחוף לו והוא צריך לדבר על כך עם הרבי. הללו שהכירו את טיבו - לא נתנו לו בשום פנים ואופן להיכנס ב'חידות' אל הרבי, אך הוא לא נתייאש ולא נתפעל מדחיותיהם של גבאים, וניסה בכל עת 'לתפוס' את הרבי.

עד שפעם אחת נסע הרבי מחוץ לעיר - קפץ המשוגענער על עגלתו של הרבי, ושוחח עמו כשעה שלימה, ביציאתו מאת פני הקודש, כשכולו זורח ופניו מאירים כשמש בצהריים, ביררו אצלו הגבאים אודות מה נסובה שיחתו עם הרבי, פתח המשוגענער וביאר להם רוב חשיבות, כי עד עתה היה נהנה להיות המשוגענער היחיד של ליובאוויטש - ואין לו כל משיגי גבול וכיו"ב, והנה יש לו אח ורע בעיר הגדולה ויטעפסק, הנקרא כמותו 'דער משוגענער פון וויטעפסק', והוא מתחנן אליו שיבוא לדור עמו בעיר הגדולה כי הרבה יותר מוכבד'ג להיות משוגענער של עיר גדולה ולא של עיר קטנה כליובאוויטש, על כן, נפשו בשאלתו האם 'לוותר' על הכינוי החשוב 'דער משוגענער פון ליובאוויטש' כשאין לו מי ששיגי גבול (מתחרה - קאנקארענץ), או לעבור לעיר הגדולה, כי להיות 'שני' בעיר הגדולה עדיף מלהיות יחיד בעיר קטנה...

אמרו לו הגבאים "דו משוגענער! (משוגע שכמותך!), וכי על שגינות שכאלו עכבת ובלבלת את הרבי כשעה שלימה? נענה להם מיודעינו: "משוגע, אבער שכל דארף מען האבן" - כלומר, עם כל השגעונות שלי אבל עדיין צריך 'שכל', כלומר להיות 'משוגע עם שכל, ועל כן עלי לבוא לחלות את פני הרבי ולשאלו כדת מה לעשות...

הגה"ח ר' מענדל פוטערפאס זצ"ל היה מספר סיפור זה בבכיות גדולות, באמרו: "אף אנו בדידן, רבות יש לנו להתבונן אם שאלותינו לפני הרבי, ובקשתנו לפני בורא עולם, אינן בעסקי כבוד כאותו משוגענער, שכל עסקיו היו בעסקי כבוד המדומה, לפי דמיונותיו ש'כבוד גדול' יש בכינוי 'משוגענער' היחיד. עוד

י"אמר בה, כי העולם נברא 'עולם שנה נפש' (ספר יצירה ו א), וכמו שיש משוגענער ב'נפש', כן יש ב'שנה' - לכל איש יש זמנים שהוא בבחינת 'משוגענער' - יזהרו נא לכה"פ אבער שכל דארף מען האבן לא לאבד את כל המדרגות והקניינים... וכמה שידו משגת ומגעת יישאר על עמדו ולא ייפול לעמקי שאול ל"ע"...

ולדידן ייאמר, גם ב'עולם' יש זמנם של כעין 'שגעון'... והעיתים אינם כזמנים רגילים, 'סדר היום' משובש לגמרי, אין איש יודע מה יהיו סדריו ומעשיו בזמן הקרוב, וכל שכן שאי אפשר לערוך תכניות (פלאנען) לזמן רחוק יותר... אך עדיין 'שכל דארף מען האבן', שלא לאבד את דעתו לגמרי, ושלא 'לצאת מחוץ לדעתו' ולירד לגמרי ממצבו ומעמדו, אלא מצד אחד יראה לנצל עד כמה שאפשר את הזמן, וכל ערום יעשה בדעת, ומאידך לדעת מה רצון ה' מעמו בתקופה זו.

שמעתי מת"ח מופלג שבדורנו שליט"א, לבאר בפסוק (תהילים פא ח): "בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם אבחנך על מי מריבה סלה", ותמוה, שהרי ניסיון ד'מי מריבה' לא היה אלא פעם אחת בדור המדבר, ומדוע אומר 'אבחנך על מי מריבה סלה' - שהוא ניסיון ומבחן לעולם ועד, ומבאר: שקאי על כל איש ישראל בכל הקורות אותו. פעמים נכנס האדם למצב קשה כאבן של הסתרה, קושי וייסורים, חולי או שאר צרות, או שרעהו ביזהו או היכהו, באותה שעה ישנם שני מיני אנשים, יש מי ש'מכה' את עצמו או

סובביו מתוך רוגו ועצבון רוח, ויש מי שרואה בכך כי 'מדברים' אלי מן השמים, או שהוא מדבר לשמים בדיבורי אמונה ובטחון: "אבי שבשמים! ידעתי גם ידעתי, כי שלחת לי בזה 'הודעה' מן השמים, ואף אם איני יודע מה - הנני מאמין שהכל לטובתי!", וזהו הניסיון לדורות, לראות אם הינך מכה את עצמך, או שתדבר אל ה' ותנו לא מידי.

## עיקר העיקרים בליל הסדר

עיקר העיקרים בליל הסדר להיות שמח בחסדי ה' שהוציאנו ממצרים, וכלשון הזוה"ק (ח"ב מ;), הוא הזוה"ק שרבים נוהגים לאומר ובתחילת ההגדה: "כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים, ובההוא סיפור חדי בחדוה, זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי, דהוא חדו מכלא דהאי איהו בר נש דחדי במריה" - 'כל בן אדם שמספר ביציאת מצרים, ובאותו סיפור שמח בשמחה, מזומן הוא לשמוח בשכינה לעולם הבא שהוא השמחה מכל, כי אותו אדם שמח באדונו', ופוק חזי שם כמה פעמים נזכה הלשון 'חדאן בפורקני', 'חדאן בחדוה'.

ועיננו הרואות, כי השטן מזמין ומסבב כל מיני תקלות אשר אי אפשר לפרטן כי רבות הן... והכל בכדי להעכיר את שמחת היום טוב, ולהביא את האדם לידי צער ועגמת נפש, והחכם עיניו בראשו לעמוד על המשמר לדעת שאין זו אלא עצת היצר, ולברוח מן הכעס על עצמו או על אחרים כבורח מפני האש...

מעשה נפלא מסופר על הגאון הגדול רבי יצחק הוטנער זצ"ל, שהיה מטבעו מסודר ונקי להפליא. באחת השנים בליל הסדר הזיז מי מהמסובים את השולחן, ונשפך 'כוס יין מלא בברכת ה' על הקיטל הלבן הבוהק של רבי יצחק, עד ש'אזיל חיוורא ואתי סומקא'. ללא כל שהות נענה בשלוות הנפש המופלאה: "קיטל ללא יין הרי הוא כיום כיפור'דיגע מחזור (מחזור של יוהכ"פ) ללא סימני דמעות"...

ומלבד שיש ללמדנו מכאן על הזהירות בכבוד הבריות, והיאך חס עליו שלא יבוא לידי בושה וכלימה, נלמד מכאן לקבל כל 'תקלה' בניחותא ובשלווה...

סיפר הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע, שאצל אביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, היה איש חסיד מורם מעם ושמו היה רבי בערצ'י ז"ל. בכל ענייני חג הפסח היה ר' בערצ'י מחמיר בחומרות שונות, ובפרט באפיית המצות, שהיה הוא בעצמו שומר על החיטים משעת קצירה, וכן בהכנת היין היה משגיח על הענבים משעת בצירה, לבל ייגע בהם שום ספק ספיקא של חמץ, ואחר כל היגיעות הצליח לאפות כמה מצות שמורה כדי צורכו, ויין לארבע כוסות, וכך יצא מביתו בערב החג שמח וטוב לב, כאשר היין והמצות היו ערוכים על השולחן אשר לפני ה'.

בשעה שהיה רבי בערצ'י בבית המדרש, עברה זוגתו (שהיתה אשה קשת רוח) לידי השולחן, ונתפס השירצ'ל (סינר) שלה במפה, ומבלי משים גררה אחריה את המפה שעל השולחן, וממילא נפלו המצות ונשברו, היין נשפך, ואף הכלים נשברו. ולא ידעה האשה את נפשה

מרוב צער, ומתוך מרירות עלתה על יצועה בלב כבד על בעלה. כאשר חזר רבי בערצ'י מבית הכנסת שפכה עליו את זעמה, והתחילה לצעוק עליו בכעסה, שהוא אשם בכל התקלה הזאת, שלא הניח את המצות והיין על מקומם הנכון, ואיך עשה כדבר הזה, וברצונה שמיד לאחר החג ייתן לה גט פיטורין וישלחנה לחופשי מאיתו. כל אותו הזמן שמע החסיד חרפתו ולא השיב מאומה, ואדרבה פייסה בדברים באמרו: "מאי שנא אם האשם תלוי בי או בך, הרי הכל מאיתו יתברך", ובניחותא הרים את המצות והיין [הגם שנהג שלא לאכול בפסח ממה שנפל על הארץ, אעפ"כ לא שת לבו לזאת, בידעו שלא עת עתה להרבות בחומרות, כדי למנוע מריבה בתוך ביתו], והתחיל לערוך את הסדר בשמחה ודיצה. למחר נכנס הרה"ק מקארלין לבית המדרש, ומנה בפני התלמידים סדר של צדיק פלוני האיר ופעל בכל העולמות, ומעשיו של צדיק פלוני בעולמות אחרים: "אבל הסדר של רבי בערצ'י עלה על כולנה, כי איש לא השיג את מה שהוא השיג..."

הגאון רבי משולם איגרא זצ"ל, היה מחמיר שלא לאכול מצות, זולת הכזיתים שחייב אדם לאכול מן התורה בליל הסדר (יש 'יחידים' המקפידים על כך - בחששם לחימוץ במצות, כי אם אין משגיחין עליהן כהוגן בעת האפיה - קרובות הן מאד לבוא לידי חימוץ), והיה משגיח מאד על אותן מצות שאכל בליל הסדר למצוות היום, כשהוא עצמו עומד על גבי עושי המלאכה שיתעסקו בעבודת הקודש כתיקונה, ומשעת קצירה עד אחר אפיה, היה בוחן ובודק שיהיה הכל בתכלית השלימות בכל פרטיה ודקדוקיה.

שנה אחת בערב פסח אחר חצות היום, רעבו ילדיו לאכול, ולא מצאה משרתת מאכל כדי שביעה להשקיט בו רעבונם (כי כבר שרפו את החמץ). לפי תומה ראתה את ה'מצות' ונתנה אותן לילדים. משהבחינה בכך הרבנית נבהלה מאד, שהרי ידעה כמה יגיעות טרח הרב לאפות את המצות כהלכתן, ומהיכן ישיגו כעת מצות מהודרות כאלו?

מתוך חששה ופחדה מקפידת בעלה, החליטה לברוח מן הבית ולחזור רק לאחר שישב מבית הכנסת, וכך עשתה, אולם כאשר חזרה הביתה קיבלה בעלה הרב במאור פנים. הבינה האשה שאינו יודע מאומה מן המאורע, לכן פרצה בבכי וסיפרה על המצות שנאכלו בטעות על ידי הילדים. מששמע כן הגאון השיב בפשטות ובניחותא: "מה לך כי תבכי? וכי אין בבית מצות אחרות?"...

הרה"ק מסאטמאר זי"ע, היה מספר מעשה זה בהתפעלות, והיה מוסיף ואומר, שעיקר החידוש הוא ה'פשטות' שהיתה בתשובתו, כי ברוב אמונתו בהש"ת בתכלית השלימות, לא עלה בדעתו כלל לכעוס ולהתרעם, לא על הילדים ולא על המשרתת ואף לא על זוגתו, שאולי לא הצניעה את המצות בשמירה מעולה, שהרי על האדם לעשות רצון קונו, ואם הרי איתרמי ליה שהאכילו את הילדים במצות אלו - בוודאי שכך היה צריך להיות, והרי כך היה רצון ה' - שיקיים מצוות הלילה במצות אחרות, וממילא לא היתה לו קפידה כלל, ולא ראה שום מקום ופתח שיגרמו לו לכעס...

(לקט מתוך 'באר הפרשה' - צו תש"פ)

# מפקד המחנה, ידע שיש במחנה אסירים 'אדוקים' שאינם מוכנים לאכול לחם בפסח. הוא הכריז שכל מי שלא יבוא לקחת את מנת הלחם היומית, לא יוכל כבר לקבל את מנת הלחם לעולם. נאלצו, אפוא, היהודים החרדים לקחת את הלחם ולהשמידו באין רואה. אבל, רבי אייזיק כדרכו מחמיר על עצמו, והודיע מראש שלא יבוא לקחת את מנתו. קצף עליו המפקד וחמתו בערה בו

וגם על 'הסניגור של הנעליים' | 2 סיפורים מיוחדים מאוצרותיו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א



בחר כמה מאחיותינו הבהמות ונתן לו. "לאחר ימים אחדים הגיע אדם נוסף אל המרעה, והפעם היה זה אדם פשוט וגס רוח, בלתי-מכובד בעליל, הציג את עצמו כמי שמתעסק בנעליים, וביקש גם הוא לקנות כמה בהמות, כי הוא צריך לעשות מהן נעליים... בעל הבית בחר אותנו ומכרנו לאיש". הילד הקטן נמשך מאד אל סיפורו של גאב"ד קריניק והיטה אזנו אל ההמשך. "הנעלים באו אלי", סיפר הרב, "והחלו לתנות את צערן, שלמרות שהן גדלו באותו מרעה ושכנו באותה רפת, עם אחיותיהן שנמכרו למי שמתעסק עם ספרי התורה, 'ראה מה עלה בגורלנו, ומה עלה בגורלן של הבהמות ההן'..." "אנחנו, לאחר ששחטו אותנו, והפכנו לנעליים, נידונות לביזיון ולכלימה נוראה. כנעליים, אנחנו נמצאות תמיד על העפר, במקום המושפל ביותר, כולם דורכים עלינו, מלכלכים אותנו עם החול והבוץ הנמצאים על האדמה. "גם כאשר האנשים הולכים לישון, וחולצים אותנו, משליכים אותנו אל מחוץ לחדר... לא מעוניינים להשאירנו ולו רגע אחד בתוך החדר,

את הסיפור הבא סיפר אחד המפורסמים מבין גדולי דורינו שליט"א, שמזה כשבעים שנה מחנך עדרים עדרים של תלמידים לתורה וליראה. הוא עצמו סיפר את הסיפור לפני קהל רב, בשמחת אירוסין של נכדתו, ולא העלים מהציבור שמדובר בו עצמו, אבל אנחנו נביא את הדברים בלי לציין את שמו.

בתקופת ילדותו שהה הגדול ההוא בעיירה קריניק, ובהיותו בחיידר המקומי נודע כשובב גדול. המלמדים ניסו שוב ושוב להושיבו ליד הספר, אבל הוא, ברוב פקחותו ושנינותו, לא הקשיב לניסיונות השכנוע, והמשיך להשתובב. יום אחד החליטו להביאו בפני האב"ד של העיר, באומרם שאולי הוא יצליח במקום שהם נכשלו.

הגאון האב"ד הבחין מיד בחושי החדים של הילד שלפניו, והבין שהשובב הזה נועד לגדולות. הוא פנה אליו בחביבות רבה, ואמר לו: "בקשתי שיביאוך לפני, כדי שתייעץ לי בפקחותך בדין תורה קשה שהובא לבית הדין שלי"..."

הילד הקטן לא האמין למשמע אזונו, והיה בטוח שהאב"ד חומד לו לצון, אבל הגאון חזר על הדברים שנית, ולאחר ששיבח מאד את פקחותו של הילד, אמר שדין התורה ההוא נסב אודות עניין קשה, "ולכן אני נאלץ להיעזר בך ובשנינותך".

ברם, גם בעמדו לפני האב"ד לא שכח הילד לרגע את שובבותו, ואמר: "לפני שאתן את הסכמתי לייעץ בדין, אני צריך לדעת מי הם בעלי הדינים..."

"אגלה לך, אפוא, מי הם בעלי הדין", אמר הרב. "התובעים הם... הנעליים של תושבי עיירתנו, קריניק, והנתבעים הם ספרי התורה..." "משראה גאב"ד קריניק את סימני התמיהה על פניו של הילד, המשיך בתיאור הדברים:

"הנעליים באו וסיפרו לי, שעד לפני מספר חודשים הן היו בהמות גסות, ורעו במרעה, יחד עם הבהמות האחרות. לפתע הגיע אדם מכובד, שכל המראה שלו שידר מכובדות, הציג את עצמו כמי שמתעסק עם ספרי תורה, וביקש מבעל הבית שלנו שייתן לו כמה בהמות, כי הוא צריך לעשות מהן את הקלף לספרי תורה. בעל הבית

## הילד שמע את הדברים ונחרד אל לבו... הוא פנה אל הגאב"ד ואמר שברצונו לשמש כסנגור על הנעליים, שכן התביעות שלהן נשמעות דווקא מאד הגיוניות...

של דבר הוא גם יקבל כבוד גדול; הכל יעמדו מפניו, ויעריכו את המאמצים שעשה".

הגאב"ד התבונן בפניו של הילד השובב, והבין שהדברים נקלטו במוחו היטב. הוא לא היה צריך להוסיף ולו מילה אחת. הילד הבין עתה בצורה היותר ברורה, מדוע נקרא לבוא לבית האב"ד! לימים הוא יספר לשומעי לקחו, שברגעים אלה של השיחה בבית האב"ד, נצרב במוחו הכלל שמי שמוכן להשקיע ולהתאמץ עבור לימוד תורה, ומוסר את נפשו על כך שהלימוד יהיה גם לימוד לשמה - יזכה בסוף לכל הטובות הגדולות המובטחות לנו בתורה עצמה. עזב את שובבותו, והחל ללמוד בשקידה רבתי. עד שצמח לאחד מגדולי התורה והיראה בדורנו, שהכל שותים בצמא את דבריו.

ללמדו, כיצד מחנכים גם ילד שובב שכזה!  
אם היה האב"ד מייסר את הילד בשוטים, לא היה יוצא מכך מאומה. הוא העדיף לבוא אליו בדרכים עוקפות, ולשכנעו בצורה כזו שההשקעה משתלמת, והמאמץ הוא כדאי!

עניין המחמאות הוא אחד מיסודות החינוך הגדולים ביותר, והדבר חשוב במיוחד בדור כשלנו, כאשר הילדים זקוקים למילה טובה. צריך להביא את ילדינו למצב כזה, שילמדו את התורה מתוך חשק, מתוך אהבה ומסירות, וזאת על ידי שידעו שהאושר הגדול ביותר עלי אדמות, מתבטא רק בלימוד התורה וביגיעתה. מי שמלמד את לשונו לומר לילדיו ולחניכיו רק את המילה "אסור", ואינו יודע לפלס לליבים דברים של מחמאות, לא יצליח בחינוכו.

בהגיע מועד חודש האביב, תכננו היהודים שהיו עצורים בסיביר

בטענה שנודף מאתנו ריח לא טוב...

"ואחרי שמסיימים את השימוש בנו, כשהנעליים כבר בלות ואין אפשרות ללכת בהן יותר, זורקים אותנו אל האשפה, ושוב מביישים אותנו..."

"ואילו אחיותינו שנרכשו כדי להשתמש בהן לספרי תורה, זכו לכבוד מלכים. תראה איפה מאחסנים אותן, באיזה היכלי פאר וארונות שיש הן מונחות! הרי כל גבאי משתדל לעשות בבית הכנסת שלו את ארון הקודש המפואר ביותר!"

"והנה רק מוציאים את ספרי התורה מהארון - וכבר הכל קמים לכבודן, ניגשים אליהן ביראת כבוד מנשקים אותן בדחילו ורחימו, ולא יושבים עד שספרי התורה מונחים במקומם. איזה כבוד!"  
"ולאחר כל זאת, כאשר יש בעיה כלשהי בספר התורה, וצריכים לגנוז, מה רבה היא מידת הזהירות שנוהגים בהם גם בשלב זה, עד שמביאים אותם לגניזה, וקוברים אותם בבית קברות שבו נקברים בני אדם!"

גאב"ד קריניק הוסיף וסיפר לילד השובב, שהנעליים טענו ואמרו: "ברצונו לתבוע בבית הדין את ספרי התורה, על הכבוד הגדול שעושים להם, בעוד שאותנו מפקירים בבושה ובחרפה, וכלימה מכסה את פנינו! הרי גדלנו יחד באותו מרעה, האכילו אותנו מאותו אבוס, ומדוע הם זכו לכבוד גדול שכזה, ואילו אנחנו נידונות לבושה!?"

הילד שמע את הדברים ונחרד אל לבו... הוא פנה אל הגאב"ד ואמר שברצונו לשמש כסנגור על הנעליים, שכן התביעות שלהן נשמעות דווקא מאד הגיוניות...

בשלב זה תפס הגאון את הילד בזרועו, ויאמר לו: "ענקל'ה (כך נקרא לילד לצורך הענין) - אל תמהר להחליט שהנעליים צודקות; אני אגלה באוזניך שהכבוד הרב שניתן לספרי התורה מגיע להם בצדק.

"דע לך, ששונה היתה דרכן של הבהמות שנעשו נעליים, מהבהמות שהפכו לספרי תורה. שכן כדי ליצור את העור המשמש לסוליות נעליים, לא צריך להתאמץ הרבה, וגם אין צורך להשקיע שם מחשבה גדולה. עור הסוליה צריך להיות עבה, וכדי להפוך את עור הבהמה לסוליה, לא דרוש מאמץ גדול.

"מה שאין כן, להבדיל, בעור המשמש לעשיית הקלף של ספר התורה, צריכים להשקיע מאמצים גדולים עד מאד במלאכה זו, שכן הקלף צריך להיות דק, ועושי-המלאכה השקיעו בכך זמן רב, והתאמצו עד בלי די כדי שהמשימה תעלה בידם בהצלחה. ומי שמשקיע ומתאמץ - מגיע לו שכר גדול!"

"בנוסף לכך", המשיך הגאב"ד ואמר, "בקלף של ספרי תורה צריך כוונת 'לשמה', מה שאין כן, כמובן, בעור המשמש לסוליות נעליים... 'ולכן, גם אם הבהמות ששימשו לספר תורה, ולהבדיל, לנעליים, גדלו ורעו באותו מרעה, ובאותו אבוס, הרי די בשני ההבדלים המשמעותיים הללו, כדי להעניק לספר התורה את כבודו הראוי לו! "כי מי שמוכן להתאמץ ולהשקיע, ולמרות כל הקשיים העומדים בדרכו, מוסר את עצמו עבור המלאכה - אחת דתו להצליח, ובסופו

- ורבי יצחק אייזיק רוט בראשם - לאפות מצות. רבי אייזיק נודע במסירות הנפש שלו לקיום מצוות, וגם לקראת חג הפסח הוכיח, לכל מי שרצה לראות ולשמוע, שאין דבר העומד בפני הרצון, ואם רק רוצים - אפשר לשמור על הפסח בטהרה, גם מתחת לאפם של האויבים הארורים.

ר' אייזיק, שהיה בסיביר, קיבל משלוח של כמה ק"ג קמח שמורה מגליציה. אמנם הקומוניסטים ברוב רשעותם עכבו את המשלוחים כדי למנוע מיהודים שומרי תורה מלאכול מצות, אולם בזאת הפעם העלימו עין משום מה, והמשלוח הגיע בעתו.

הכין לו רבי אייזיק תנור מפח, הכשיר וליבן הכל כהלכה, לש ואפה מצות. לארבע כוסות השתמש בחמיצת סלק ('בורשט') הנחשבת ל"חמר מדינה", ולכרפס השתמש בתפוחי אדמה שהיו במחנה.

ברם, צרה חדשה צצה ובאה עליו. מפקד המחנה, שקיבל מידע על כל זה ממלשינים יהודים, ידע שיש במחנה אסירים 'אדוקים' שאינם מוכנים לאכול לחם בפסח.

הוא עמד והכריז, שכל מי שלא יבוא לקחת את מנת הלחם היומית שתחולק על ידי הנהלת המחנה, לא יוכל כבר לקבל את מנת הלחם לעולם.

נאלצו, אפוא, היהודים החרדים לקחת את הלחם ולהשמידו באין רואה. אבל, רבי אייזיק כדרכו מחמיר על עצמו, והודיע מראש שלא יבוא לקחת את מנתו.

קצף עליו המפקד וחמתו בערה בו, והבטיח כי מעתה לא יקבל ללחם. "אם יש באפשרותך להסתדר שמונה ימים בלא לחם, אות ברור שהנך עשיר, ואין אתה זקוק ללחם המחולק על ידי הנהלת המחנה!"

רבי אייזיק כדרכו בקודש לא דאג את דאגת המחר. שמחה גדולה הייתה בליבו על שזיכהו השי"ת לחוג את חג המצות בהידור, עד כמה שאפשר בנסיבות הזמן והמקום, ומה לו לחשב חשבונות של מה בכך, מה יהיה אחר הפסח. הרי הקב"ה הטוב והמיטיב שהביאו עד הלום, יעזור גם להבא.

ישב רבי אייזיק דרך חרות בראש השולחן, אמר את ההגדה, ופירש לבניו את הקטע "עבדים היינו לפרעה במצרים" וכו'. בעצם לא היה צריך לפרש יתר על המידה את משמעותה של ה"עבדות" ומשמעותה של הכמיהה לחרות, שהרי בתוככי 'בית עבדים' גדול הוא יושב, ורוסיה צועדת במורשתה של מצרים.

בעודם יושבים ומספרים ביציאת מצרים, נכנסו לפתע המלשין היהודי ומפקד המחנה. המלשין, כך התברר אחר כך, סיפר למפקד כי רבי אייזיק עורך בלילה 'טקס דתי' מיוחד בחג הפסח, ומן הראוי לבוא ולראות...

בואם של השניים לא הוסיף חדוה והרגשת חירות, אך רבי אייזיק, בביטחוננו בה', המשיך בסדר ההגדה בשלוה ובמנוחה, כאילו לא

אירע דבר.

המפקד מסתקרן לדעת מה הם אומרים עכשיו. והנה, אילו אחז המסובים ב"ואתא כלבא" או ב"ואתא שונרא", דומה כי היה הדבר מתאים לכבודם של האורחים הלא קרואים, אלא שרבי אייזיק אחז אז ב"יכול מראש חודש". לך וספר לגוי מה פירושן של מילים אלו... בזה הרגע הבזיק רעיון מופלא במוחו של רבי אייזיק, וברבות השנים יאמר לצאצאיו, שרק השי"ת יכול היה להעלות לו רעיון שכזה בתוך זמן כה קצר.

הוא החל מסביר ברוסית מתובלת באידיש: "יכול מראש חודש" - הייתי חושב שמפסיקים לעבוד עבור סטאלין לכבוד החג כבר מראש חודש, תלמוד לומר "ביום ההוא" - רק ביום החג עצמו מפסיקים לעבוד...

"יכול מבעוד יום" - הייתי סובר שאפשר להפסיק לעבוד משעות הבוקר, "ת"ל ביום ההוא, לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך", הווי אומר רק בלילה אנו פטורים מעבודה, ויכולים לחוג את הפסח...

הפירוש מצא חן בעיני המפקד, ואף המלשין שהיה בבחינת 'מלאך רע' - 'ענה אמון בעל כורחו' אחר פירושו של רבי אייזיק... ידיעתו בתורה לא הגיע למידה כזו, שיוכל לסתור את הפירוש.

הם נפרדו לשלום, אך לפני שיצא הודיע המפקד שהוא עדיין דבק בדעתו, שלרבי אייזיק לא מגיעה מנת הלחם על חשבון המחנה, כי הוא עקשן ואדוק בדתו. אמר ויצא.

וכשיצא, יכול היה רבי אייזיק להמשיך באמירת ההגדה מתוך דיצה וחדוה. כך עברו עליו ימי חג המצות.

משעבר הפסח נתעורר לחשוב מה יעשה עתה בלי לחם. והנה, במטבח המחנה עבדה אשה רוסיה הממונה על חלוקת האוכל. האשה הזו ראתה את צדקותו המופלגת של רבי אייזיק, ושמעה שבחג הפסח נמנע מלבקש לחם מטעמי דת, והדבר עשה עליה רושם עז.

היא החליטה להטמין עבורו את מנת הלחם היומית, ונתקיים בו "שומר מצווה לא ידע דבר רע", כי חלקו הקצוב לו נשמר עבורו.

זאת ועוד, האשה דיברה גם עם המפקד, שירחם על רבי אייזיק כי צדיק הוא, ואין זה מן הראוי לקפחו על עקשנותו. למרבה הפלא, נכמרו רחמיו של המפקד האכזרי, והוא אף הוסיף לו מנה כפולה של לחם עבור כל הימים שלא קיבל.

כך זכה רבי אייזיק במנת לחם כפולה ומכופלת. הבן, ר' אברהם שלמה, שח ברבות הימים: "עד אותו פסח לא אכלנו לחם לשובע, כי הקומץ לא השביע את הפיות הרעבים, ומאותו פסח, כאשר קבלנו מנות כפולות במידה גדושה, לא ידענו עוד רעב..."

(מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')



רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?  
שלח מייל ל- [dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

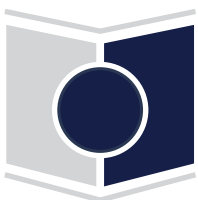




**בעזה שיי"ת  
יהיה לך  
גם השנה  
שפע של  
מצות  
מהודרות**

**השאלה רק  
עם כמה  
דפים של  
מסכת שקלים  
תגיע לחג**

**ביום שלישי י' בניסן  
מתחילים מסכת שקלים  
במסגרת הדף היומי  
הצטרף גם אתה  
לרבבות לומדי הדף היומי!**



*Dirshu*  
דרשו ד' ועוזו  
קרן עולמית לחיזוק  
ועידוד לימוד התורה

**פעם באתי אליו בערב פסח בבוקר, הוא היה מאושר באמרו: 'כבר זכיתי לגייר היום'. היו גרים שרצו לזכות להיכנס לעם היהודי בערב החג כדי שיוכלו לקיים את מצוות החג כגרי צדק אמתיים. כשאני באתי למכירה הוא היה כבר אחרי תפילה ואחרי סיום מסכת וארוחת בוקר ואחרי גיור, למרות כל הלחץ והמתח של ערב יו"ט, היה חשוב לו להכניס תחת כנפי השכינה**

הגאון רבי אברהם ישעי' קרליץ שליט"א, על מאחורי הקלעים של מכירת חמץ וערבי פסחים אצל מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל



דין, אבל בתשכ"ו, עוד לא היה ב"ד מסודר, מפעם לפעם היה דין תורה. היו ויכוחים על המכירה, כי היו צריכים לשלב בקניינים י"ג וי"ד. אני זוכר שלמדתי בשיבת פוניבז', ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א הזכיר בשיעור על ויכוח הלכתי שהיה לו עם להבחל"ח אבא זצוק"ל על מכירת החמץ. למעשה לוקחים פרוטה לכל אחד, והגרבי"ד שליט"א טען למה לא נעשה קנין סודר לכל אחד, שהגוי יתן סודר. האבא שאלו איך נבצע זאת למעשה, והוא הציע שיקנו חבילת מסמרים וכל מסמר נקרא כלי ויהיה קנין לכל אחד.

"אני זוכר כילד" הוא נזכר בערגה, "שהיו כאן ויכוחים סוערים על דיונים בנוסח. היו מגיעים בעלי תריסין כמו הגאון ר"ש קוסובסקי זצ"ל, הגאון האדיר רבי יחזקאל ברטלר זצ"ל ולהבחל"ח הגאון רבי יהודה בויאר שליט"א, ומי שהיה מרגיע את הרוחות, היה הגאון הגדול רבי חיים גריינימן זצוק"ל... כל שנה הנוסח השתכלל". הגראי"ש שליט"א פותח מחברת ישנה ומראה את השטר הראשון בכתב ידו של אביו הגדול משנת תשכ"ו.

**איך הציבור קיבל את המכירה החדשה?**

ציבור בני התורה קיבל בהתלהבות. בעיקר מבני ברק אבל אני זוכר באותם שנים למשל את הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצוק"ל

כתלי בית משפחת קרליץ ברחוב הרב בלוי 5 בבני ברק, ספוגים בד' אמות של הלכה. כאן התגורר שנים רבות מרן פוסק הדור הגאון רבי נסים זצוק"ל - עד שעבר למעונו ברמת אהרן, כאן נפתח הבית דין צדק דבני ברק, כאן יגע בתורה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. בשלושים וחמש שנה האחרונות מתגורר כאן הבן הממשיך ברבנות ביהמ"ד 'הליגמן', מורשה היא לו מהאבא הגדול ולפניו מהסבא הגדול הגאון רבי נחום מאיר זצוק"ל - הלא הוא יבלחט"א הגאון רבי אברהם ישעי' שליט"א. בימי ערב חודש ניסן, הבית כאן נושם כבר אווירה של 'הלכות הפסח'. אחד מבני הבית מצטט לנו את דרשת שבת הגדול בשנת תשס"ח אז אמר מרן הגר"נ זצוק"ל: 'כבר עברו הימים וכבר אין לנו כעת ל' יום עד הפסח ועל כל אחד לראות לחטוף מה שעוד אפשר בימים שנשארו'.

'מוסף שבת קודש' נועד עם בנו שליט"א, המעלה זכרונות ועובדות מהימים ההם, בהלו נרו עלי ראשם.

## ריתחא דאורייתא בסלון

היום זהו דבר מפורסם 'המכירת חמץ של רבי נסים'. מתי התחיל הכל?

בשנת תשכ"ו. האמת היא שגם לפני כן האבא זצוק"ל הכ"מ היה מוכר חמץ בעיקר לבעלי בתים של 'הליגמן', אבל גם לאברכים מהכולל ולעוד בני תורה, הוא היה משתמש בטפסים של רב העיר הגר"י לנדא זצוק"ל והיה הולך בערב פסח להביא לו את הטפסים. בשנת תשכ"ו הוא החליט שראוי לעשות את החומרא של המשנה ברורה בסימן תל"ו, שמביא מחלוקת לגבי המכירה אם צריך גם מכרה ב"ג או שמספיק מכירה ב"ד, ובשביל לקיים הידור זה עשה את המהפכה הגדולה. אני זוכר את השנה הראשונה, הגיעו 300 טפסים, כילד אני הייתי הולך לדפוס בדרך לת"ת, להביא את הטפסים. משנה לשנה זה גדל והיום מדובר על עשרות אלפים טפסים מטעם הבית דין, מלבד המצטרפים בשכונותיהם ובאים למכור כאן.

כאן בחדר שאנחנו יושבים החלה המכירת חמץ. כאן גם נוסד הבית

## הלכתי לשם, דפקתי ולא פתחו התברר שהסתכסך עם מישהו וברח. סיפרתי לאבא הוא אמר: 'אשר פיהם דיבר שווא', אני הייתי מאד מתוח מכך שאין גוי ושעת המכירה קרבה, והוא היה רגוע ושלו, יהיה בסדר

שניקה את בית הכנסת מחול והלכלוך, והוא אמר שיביא אותו. אבא אמר לנו איך להסביר לו בדרך את משמעות המכירה. נסענו להביא אותו ובדרך הסברנו לו, והלוותי לו את הכסף, היו גם שתרגמו לו לשפות.

אח"כ היו צריכים 'לשמור אותו' לבוקר למכירה של י"ד ניסן. הגאון הגדול רבי יצחק שליט"א הכניסו לביתו, היו לו עוד ילדים קטנים אז, הוא דאג לו לארוחת ערב ושמר עליז כל הלילה, ובבוקר הביא אותו. מאז הוא דאג לגוי, והביא את הגוי של 'עזר מציון' כבר עשרות שנים. הוא גוי 'ותיק' אצלנו שכבר יודע לומר את הקניינים.

### עם זקני ארץ

אלו סיפורים מעניינים זכורים מהמכירה?

הייתי הולך שנים למרן הסטייפלר זצוק"ל להביא לו את שטר המכירה. שנה אחת הייתי נער צעיר כשבאתי, ואמרו לי שהוא אצל בנו יבלחט"א מרן שר התורה שליט"א. אמרו לי או שאלך לשם או להמתין לו בבית.

החלטתי לצאת לביתו של רבי חיים בסוף הרחוב. מרחוק ראיתי שמרן הסטייפלר כבר ירד והיה ליד לדרמן, ניגשתי אליו והוא התחיל לחשבן מה יותר קרוב לחזור לבית בנו, או ללכת לביתו הוא. הוא כבר בקושי הלך. אמרתי לו שישב לביתו הוא. והוא אומר לי: 'הזמן שלך יקר. אתה צריך או ללמוד או לעזור, אני זקן, כבר לא לומד כמו שצריך ולא עוזר...' מקורבים שבדיוק עברו ברחוב עזרו לי לשכנע אותו שיותר קרוב לו לבית, וככה כל הדרך הוא רוטן 'אני זקן וריחמו עלי'... הוא מתנצל כל הדרך ואני מרגיש את הזכות שלי ללוות את מרן הסטייפלר.

הגענו לביתו והוא ישב וכתב את השטר ואחר כך ליווה אותי לדלת ובירך אותי בברכות ושוב התנצל על הטרחה שכביכול גרם לי, ואז

שהיה מגיע מנתיבות למכור את החמץ כאן, או את כ"ק האדמו"ר מסלונים הנתיבות שלום זצוק"ל ששלח שליח. גם יבלחט"א הגאון הגדול רבי דוד סולוביצ'יק (שליט"א) זצ"ל, שלח שליח למכור כאן. אני זוכר שנה אחת שרשכבה"ג מרן הגרא"ל זצוק"ל הגיע לחדר כאן, החדר היה מלא באנשים, והוא נעמד כאן ליד הקיר ומילא את שטר ההרשאה.

מי שהיה מוכר ממרחקים היה הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א בימי שבתו ביוהנסבורג. אני זוכר שנה אחת שהאבא עורר שאולי יש הבדלי שעות בין כאן ליוהנסבורג. ישבו כאן הגאון האדיר רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל ולהבחל"ח הגאון רבי אליהו בן שלמה שליט"א ובקשו שאבא 'אטלס'. ספרי הילדים כבר היו סגורים בארונות של מכורים לנכרי, וכהוראתם פתחתי והוצאתי. ישבו וחשבנו והגיעו למסקנה שאין הבדלי שעות.

היתה שנה אחת שהאבא החליט שאולי מישהו ירצה למכור מהמזרח הרחוק ועשה 'מכירה גמורה' גם ב"ג בשביל המזרח הרחוק. באותה שנה, הגיע רב קהילה מהונג קונג למכור חמץ, והאבא ראה בזה סיעתא דשמיא.

אגב, כשהוקם בד"צ 'שארית ישראל', בשנה הראשונה הגיע הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצוק"ל לבקש רשות מהאבא זצוק"ל לעשות מכירת חמץ ע"י 'שארית ישראל' כשהמכירה בפועל בשנים הראשונות נעשתה אצל האבא.

### גוי כהלכה

פעם באתי אליו בערב פסח בבוקר, הוא היה מאושר באמרו: 'כבר זכיתי לגייר היום'. היו גרים שרצו לזכות להיכנס לעם היהודי בערב החג כדי שיוכלו לקיים את מצוות החג כגרי צדק אמתיים. כשאני באתי למכירה הוא היה כבר אחרי תפילה ואחרי סיום מסכת וארוחת בוקר ואחרי גיור, למרות כל הלחץ והמתח של ערב יו"ט היה חשוב לו להכניס תחת כנפי השכינה.

מי היה הגוי שקנה את החמץ?

היו שנים שאני ארגנתי גוי שעבד בפרדס ברמן. והיה שנה שהגוי הגיע אחרי פסח באיחור והאבא הנחה אותי לגמור את העסקא איתו. הוא הודיע אותי לשאול אותו אם רוצה לשלם, כשהוא הגיע, אמרתי לו את הנוסח שהאבא אמר לי, הגוי, שלא התאים לו שבחור צעיר מנהל איתו 'עסקים' אמר לי, 'אבא שלך לא אמר לך שאני מבין בכסף...'.

אח"כ כמה שנים סיכמתי עם גוי של שבת בב"ב, שהיה גר ברח' הרצל פינת השלושה, שנה אחת סיכמתי מראש. כשהתקשרתי ב"ג ניסן בבקר הוא לא ענה. הלכתי לשם, דפקתי ולא פתחו התברר שהסתכסך עם מישהו וברח. סיפרתי לאבא הוא אמר: 'אשר פיהם דיבר שווא', אני הייתי מאד מתוח מכך שאין גוי ושעת המכירה קרבה, והוא היה רגוע ושלו, יהיה בסדר.

לפתע הגיע הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שמאז היותו רבה של רמת אלחנן מכר כאן את החמץ של כל השכונה, אמרתי לו שאין גוי. באותה שנה בנו את רמת אלחנן, והיה ערבי

לחש לי באוזן: 'אפילו שזמנך יקר, בני רבי חיים הוא מתמיד. אליו תעלה במיוחד!'

בשנים מאוחרות גיסי הגאב"ד הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א היה הולך למרן הסטייפלר זצוק"ל. הוא מספר ששנה אחת אמר לו מרן זצוק"ל שהוא רוצה דווקא בשטר שכתוב בו לשון שליחות במפורש ושיהא ע"ז קבלת קנין, והביא את דעת הנימוקי יוסף שהקנין הוא לחיזוק הדבר. כשחשש שמא אין בשטר מספיק לשון שליחות, הוא ביקש להקנות את כל החמץ שלו למוכר בקנין סודר. הגרא"ש שליט"א נזכר בעוד עובדה עם מוסר השכל בצידה המראה את גדלותם של מאורי דורינו שליט"א: "אחרי שהאבא זצוק"ל עבר לרמת אהרן לפני 35 שנה, המשכתי למכור כאן, וגם ב'הליגמן' כמובן. בשנים הראשונות היו לי עוד ילדים קטנים בבית, אז שמתי פתק על הדלת שהמכירה רק בהליגמן. כמובן שהיו כאלו שדפקו ואמרו באנו ממרחק, כי היו רגילים לבא לכאן כל שנה ולא ידעו שהאבא עבר לרמת אהרן.

לפתע הבחנתי מחלון הבית שרבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א חוצה את הכביש בדרך לפה. עד שפתחתי את הדלת אני רואה שהוא כבר פונה למדרגות לרדת חזרה, אחרי שראה את הפתק. הוא אומר לי כמשיח לפי תומו, ראיתי פתק שזה מפריע... אמרתי לו: לא התכוונתי לראש ישיבה חלילה, והוא בפשטותו אומר לי: אז למי התכוונתי?... כמובן ש'הכרחתי' אותו להיכנס למכור, ומיד אח"כ הורדתי את הפתק מהדלת. מאז, הוא כבר לא הגיע והיה שולח את בנו רבי בצלאל שליט"א כשלוחו. כנראה אחזי שזה מפריע.

ובאמת היו ת"ח נכבדים שהמשיכו להגיע לכאן כל שנה מלבד אלו שהלכו לרמת אהרן, כמו למשל הגאון המקובל רבי שריה דבליצקי זצוק"ל שהיה אומר 'מעריבין בבית ישן'. אגב, האבא זצוק"ל הכ"מ היה מתעניין אצלי כל שנה אם רבי שריה כבר הגיע למכור.

## רשות הרבים

**שמענו על הנהגת משפחת קרליץ שמורידים את כלי הפסח מהבידעם באור ל"ד דוקא. האמנם?**

אכן כן. לא היה שייך קודם, בגלל מכירת חמץ כל היום של י"ג, וגם היו צריכים לבדוק חמץ. היו משועבדים לציבור. דודי הגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א כבחור היה מגיע לעזור למכירת חמץ כאן בבית. פעם הוא מצא שטר כסף ושאל את אבא על כך. האבא אמר לו: בערב בדיקת חמץ הבית כאן זה רשות הרבים. לגבי הכלים, פשוט לא היה זמן קודם.

הגרא"ש שליט"א מציין כי הרוגע והשלווה שהיו נסוכים על פני האבא הגדול כל השנה, נשמרו גם בערב פסח. ב"ג האבא היה מתוח בגלל האחריות. למרות ששאלות שנגעו למעשה הוא ענה. היה כאן אברך שבא לראות כל שנה את המכירה, ואמר לי: 'זה משפיע עלי יראת שמים'. ברגע שנגמרה המכירה, הוא היה נראה שונה לגמרי, עם שמחה שניכרה על פניו. לשריפת חמץ הגיע גם בכזו שמחה. "באור ל"ד התפלל ברמת אהרן במנין מוקדם יותר בביהכנ"ס

דחסידי ביליץ" מעיד הגרא"ש, "להשערת, כי הזדרזו לבדיקת חמץ, כי מיד לאחר שאנשים סיימו בביתם בדיקת חמץ הם באו למכור עד שעה מאוחרת בלילה והרב רצה להיות מוכן לקראתם".

והוא נזכר: "באחת השנים הגיעה אלמנה בערב פסח אחת"צ (!) ששכחה למכור את החמץ. היא אמרה שיש לה הרבה אטריות ופתיתים שצריך לשרוף ואין לה כח. אבא שלח אותי לטפל בזה... הבאתי לכאן ועמדתי לשרוף עד כניסת יו"ט.

האחיין, ונאמן דודו הגדול הרה"ג ראי"ש קרליץ שליט"א מציין עובדה שהיתה קורה כל שנה בערב הפסח בבית מרן פוסק הדור: "יש הרבה שלא סומכים על המכירה לחמץ בעין, כל השנים הביאו חמץ לבית הרב, הרי הבית הפקר לכלל, הגיעו עם ויסקי ועוד חמץ גמור בעין והשאירו בבית, והגוי שכר את החדר. בהתחלה היו יחידים ובאו עוד ועוד והעבירו למרפסת הבית או חדר קטן, כמויות אדירות הביאו, והיום מביאים לבי"ד".

הגרא"ש שליט"א נזכר ששנה אחת מישהו מבני הבית שבר בקבוק מהבקבוקים הללו, והאבא אחזי שצריך לשלם כי לפני המכירה אנחנו שומרים וזה פשיעה. שנה אחת נשבר בקבוק ויסקי על הספה: "נתבונן מה אדם רגיל בערב פסח יעשה בכזה מקרה, אם יכנס לסלון הנקי ויסקי ועוד נשפך על הספה... האבא הסתכל ואמר ברוע, 'לשים בשמש. עד זמן איסור זה יתייבש'..."

ראי"ש קרליץ מוסיף ומתאר: "הרי בכל בית רגיל, בי"ג ניסן הבית כבר מצוחצח, יש בתים ששולחן הסדר כבר ערוך, ובבית הרב שהמונים עוד באים למכור חמץ, בכזה רוע. אנשים באים עם חבילות אטריות ופלים ובייגאלך, ולא כועסים על אף אחד. מראים להם היכן להניח... באחת השנים, שקדי מרק התפזרו על השולחן בערב פסח, והרב בכזה רועג ושלווה דאג שינקו את החדר. בלי לחץ ובשלווה.

שנה אחת הגיע יהודי אמריקאי תמהוני בערב פסח בזמן המכירה, ואמר רוצה להישאר כאן בליל הסדר. בדקנו מיהו, והגענו עד הגר"ש פינקוס זצוק"ל מאופקים שסיפר לי בטלפון שהוא מכירו ונבהל לשמוע שהוא הגיע לכאן הביתה... נסינו לרמוז לו שזה לא מתאים, אבל הכל היה עד שהרב שמע מהבקשה. כשהרב שמע כמובן שהסכים והוא ישב בליל הסדר וגם היה לו מה לומר... הוא היה צריך תשומת לב מיוחדת. כשגמרו את ה'סדר', הוא ביקש בהיותו בן חו"ל שרוצה גם ליל סדר יו"ט שני ושהרב ישב איתו, והרב ישב כמה שעות כל ליל הסדר במוצאי יו"ט!"

והזכרונות ממשיכים צפים: "שנה אחת הוא עשה מכירת חמץ מאוחר בערב פסח שחל בשבת, ושנה אח"כ הגיע יהודי ואמר 'שנה שעברה ראיתי שמכרו יותר מאוחר'... ולא השתכנע שאמרו לו שכבר נמכר החמץ. לא היה כאן בבית טלפון - מספר הבן הגרא"ש - הבאתיו לשכן כאן, הגר"צ צביאלי שליט"א, שם היה טלפון והוא התקשר לכל הרבנים לשאול אם עדיין לא מכרו... עד שהגיע לגר"ש אונגר זצ"ל שצעק עליו: יהודי לא יודע שבערב פסח לא מחכים מאוחר... ואז התעורר הלה ונזכר שיש לו ארגז בירה בבית ואין לו כוח לבער. הלכתי עמו לביתו בקצה העיר וב'ה הספקתי עוד לפני חצות לשפוך את כל הבירות. מאז, גם בשנים שערב פסח היה

בשבת, האבא עשה כמעט בזמן של כל שנה את המכירה".

## כאילו הוא יצא ממצרים

עד איזה שנה מרן זצוק"ל בפועל מכר את החמץ?

ראי"ש קרליץ: עד תשע"ג. באותה שנה, במוצאי שבת היה צריך לומר דרשת שבת הגדול ובשבת קיבל חום גבוה ובמוצש"ק לקחו אותו לבית חולים. הייתי שם עמו והתעורר באמצע הלילה ומתוך חום גבוה ושאל אם יש 'המוציא' למלווה מלכה, זה הטריד אותו למרות שהיה מאד חלש אך עדין לא אכל 'מלווה מלכה'. מראש הבאתי איתי פרוסת חלה כי חשבתי שאולי ירצה. הוא ישב על המיטה ואכל ושתה, אפילו כוח שאשים לו כובע על הראש לברכת המזון לא היה לו מרוב חולשה אבל על המלווה מלכה לא ויתר. (סיפורי זאת לגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א השבוע, הוא התרגש וקרא: 'אשרי איש ירא את ד' במצוותיו חפץ מאד'!)

בבוקר לא ידע מה מצבו הבריאותי ומה יהיה אתו בהמשך היום, ומיד ביטל את החמץ, וביקש שאקרא לחתנו הגאון רבי שריאל שליט"א שיהיה שליח למכור חמץ במקומו. אחה"צ החליטו לשחררו וחזר הביתה ממש לקראת המכירה. הוא היה מאד חלש ועזרתי לו לעלות במדרגות. אבל בראותו שיש אנשים בחוץ. נעצר ולא הסכים לעלות ומיד הוא שאל אותי למה יש אנשים בחוץ, הוא חשב שבגלל שהוא לא נמצא לכן לא מכניסים הביתה, אמרתי לו הבית מלא ואין מקום ואז נחה דעתו. ועלה והשתתף במכירה וחדב"נ הגאון רבי שריאל שליט"א עזר לו.

המכירה בפועל היתה בפנים בחדר, ואני חשבתי להוציא את המכירה לסלון, והוא לא הסכים. הוא לא אמר למה, אבל לדעתי רצה שיהיה מקום לאנשים, באו הרבה לראות, הוא לא דאג לעצמו, אלא לכך שצריך מקום לאנשים.

מה היתה הנהגתו בליל הסדר עצמו?

הוא אמר את ההגדה בנעימות ובהטעמה. באחת השנים האחרונות דיבר בדרשת שבת הגדול איך צריכה להיראות המצוה של סיפור יציאת מצרים, ואני מצטט את דבריו: 'יש לנו עבודה גדולה עם מצות הסיפור יציאת מצרים, עבודה של הרגשה להביא את עצמי לכך שאני ארגיש, שאני עצמי הייתי בתוך מצרים במצב של עבדות,

"הרי בכל בית רגיל, בי"ג ניסן  
הבית כבר מצוחצח, יש בתים  
ששולחן הסדר כבר ערוך, ובבית  
הרב שהמונים עוד באים למכור  
חמץ, בכזה רוגע. אנשים באים  
עם חבילות אטריות ופלים  
ובייגאלך, ולא כועסים על אף  
אחד. מראים להם היכן להניח..."

ואני בעצמי יצאתי משם'.

עד היכן ניתן להגיע בלילה הגדול הזה היה אומר האבא, צריך להרגיש בשעה שאומר את ההלל שזהו ההלל שתיקנו לנו הנביאים הקדמונים, לאומרו על כל נס. שירה מתוך שמחה של מצוה יכולה להביא השראת השכינה, וכאמור יש חיוב מחודש בלילה הזה מדינא דגמרא שירגיש כל אחד אני יצאתי ממצרים! ועם הרגשה כזו יאמר את השירה וההלל וכמו שמבואר במשנה בפסחים אחרי שהביאו את הדין של אמירת פסח מצה ומרור, פסח על שם שפסח וכוי, מסיימת המשנה: "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ד' לי בצאתי ממצרים, לפיכך אנחנו חייבין להודות להלל למי שעשה לאבותינו ולנו הוציאנו מעבדות לחירות". הביאור הוא שלא יאמר אמירה בעלמא, אלא יאמר פסח מצה ומרור בהרגשה שהוא עצמו ממש יצא ממצרים! ובהרגשה זו יאמר אחר כך את ההלל!

(הרב א. הכהן יתד נאמן - מוסף שבת קודש ויקרא תש"פ)

# להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק  
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

[dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

הפורתח  
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

# ידוע שמרן החזון איש היה מחמיר בשיעורים, שיעור כזית, כביצה, אמה וטפח וכו' וכו'. אך ב'שיעור' אחד היה מקל ביותר, והוא ב'שיעור ההשתדלות לפרנסה'. וכתב 'אני מן הממעטים בהשתדלות'. כשאדם ממעט בהשתדלות יוכל לומר 'עשיתי השתדלות בשיעור חזון איש...'

הגה"ח רבי מנשה ישראל רייזמאן על גדלותו של מרן ה'חזון איש' זיע"א

"אדם כי יקריב מכם" (ויקרא א', ב')



מרן החזון איש זצוק"ל. מרבותינו הגדולים בדור האחרון, העמיד את הדת על תילה לאחר המלחמה. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל. הוא היה אומר: 'איך משערים מעלת יהודי, לפי ה'סברות' שהוא אמר? לא. אלא לפי מה שעשה והתאמץ לעזור ליהודי אחר...'

מעשה באברך צעיר שבבחרותו היה עוזר הרבה לבחורים אחרים בישיבה, בלב טוב ובטוב עין. לאחר החתונה ביקש שיקבלו אותו כאחד מתלמידי כולל חזון איש, ומנהל הכולל טען שאין מקום בשבילו בכולל. כשנודע הדבר לחזון איש שלח לקרוא למנהל וביקש ממנו להכניס את האברך לכולל. אמר לו המנהל, רבינו, והלא הכולל מיוסד לאברכים גדולי תורה 'לייבן' - 'אריות', איך יש מקום כזה לאברך בכולל חזון איש? השיב לו החזון איש: 'בכולל צריכים אברך שהוא יהיה ה'דמות' של 'מתמיד בתורה', ובכולל צריכים גם אברך שהוא יהיה ה'דמות' של עשיית חסד. אם לאו, אין זה 'כולל' שצריך לכלול תורה וגמילות חסדים.

## ה'אתרוג' עצמו אין לו זכות לומר דעות

החזון איש עצמו היה שילוב נפלא מיגיעת התורה ומלהחיות אנשים ולשמחם. הג"מ רבי חיים ברים היה בן בית אצלו, וסיפר שהוא זכה לראות את חביבות של החזון איש בשעת קיום מצווה.

פעם אחת נשאר בבני ברק בלילה ולא היה אוטובוס וחזר לירושלים ונאלץ להישאר בבית החזון"א בלילה, מי עסק באכסניה של רבי חיים ברים? החזון איש בעצמו, הסטייפלער ואשתו של הסטייפלער שהייתה אחותו של החזון"א. הסטייפלער ואשתו סחבו את המזרון עם כל המיטה, והחזון איש הלך לפנייהם להראות לאיזה מקום יניחו את המזרון, והחזון איש עצמו הביא לו קערה עם נטלה לניטלת ידיים בבוקר, והוא עצמו היה בחור צעיר, ולא היה יכול לסבול את הכבוד הגדול הזה, והתנגד ורצה להתערב במעשיהם. אמר לו החזון איש: 'היכן שמענו שהאתרוג יאמר דעות מה לעשות איתו... עכשיו אתה 'חפצא דמצוה', אל תתערב, אנו מקיימים בך מצוה.

בבוקר, הכין לו החזון איש פת שחרית, כשישב וסעד, שכב החזון איש כדרכו על הספסל ולמד מסכת מקוואות ביגיעה. רבי חיים ברים מספר שבאותה סעודה הרגיש התרוממות עילאית כזו, שכמעט טעה ואמר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון... כך ידע לתת טעם

של 'יום טוב' לכל יהודי, יהיה מי שיהיה.

החזון איש היה בבני ברק לאחר שנות המלחמה הקשה, אנשים שבורי לב באו לשפוך לבם הכואב והדואב, והיה יושב ושומע כל אחד ונותן לו את כל לבו. גם חולי נפש ר"ל מצאו מקום בלב גדול זה. ויש בזה סיפורים רבים שאין לשער.

גאונותו של החזון איש בהרגשת לב יהודי הייתה דק מן הדק עד אין נבדק. הראש ישיבה רבי דב לנדא שליט"א מספר שפעם אחת יצא החזון איש מביתו ונסע להשתתף בברית, ולאחר הברית המתינו אנשים רבים, וכל אחד המתין לדבר משהו עם החזון איש, רבי דב היה נוכח שם, וראה איך החזון איש עונה לכל אחד כרצונו. ואח"כ כשנכנס למכונת ביקש מהנהג שבחמשים (או מאה) מטרים הראשונים ייסע לאט לאט, שלא תהיה הרגשה לאותם אנשים שדיברו איתו כעת, כאילו הוא נכנס לאוטו ובורח במהירות מהצרות שלהם, לכן ייסע לאט לאט, שליהודי אחד לא תהיה אפילו הרגשה דקה כאילו החזון איש מבקש לברוח ממנו. זוהי גאונותו של החזון איש בהרגשת לב יהודי, דק מן הדק עד אין נבדק.

## זכה למעלותיו המופלגות בזכות היגיעה בתפילה, יותר מזכות ההתמדה

החזון איש היה חולה מסוכן, כאשר כתב באגרותיו, וכנודע. ומרוב חולשה היה מוכרח לשכב במיטתו רוב היום. ובנים לא היו לו, ואעפ"כ

היה שמח וצוהל בשמחת חיים. ואמר רבי חיים ברים שזאת הייתה לו ע"י יגיעתו ודביקותו בתורה"ק, וכמ"ש חז"ל 'כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, משמח את המקום משמח את הבריות'. הוא היה אומר שזכה בתורה ויראת שמים בעיקר ע"י התפילות יותר מההתמדה שלו. אע"פ שההתמדה שלו בתורה"ק הייתה באופן מופלג מבהיל על הרעיון, היה מייחס הצלחתו בתורה"ק ע"י התפילה ולא ע"י ההתמדה. ורבים העידו על יגיעתו בתפילה למעלה מכוחות אנוש.

## לאחר ששומע צרות ישראל ר"ל מתרומם לאמונה הק' וצולל לסוגיה עמוקה

ראיתי בספר 'מעשה איש' ח"ז שאחד שאל אותי, לאחר שאתם שומעים כ"כ הרבה צרות ישראל, איך אתם יכולים תיכף אח"כ לצלול בסוגיה בסדר טהרות או זרעים, ביגיעה וצמצום כזה שלם? והשיב החזון איש 'כך עושים, שומעים ושומעים, אח"כ מתרוממים מעל הכל ונכנסים לתורה'.

וכדי להבין דבריו נזכיר מדברי הרה"ק רבי מנדל'ע ויטבסקער ז"ע בספרו פרי הארץ פרשת שמות. כי משה רבינו כשראה צרות ישאל בגלות מצרים, נצטער בצער גדול מאוד, עד שבא לפני הקב"ה ואמר למה הרעתה לעם הזה (שמות ה, כב). וחז"ל אמרו שנענש על כך. ואמר לו הקב"ה 'ארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב' (שמות ו, ג) ועי"ש מה שפירש"י בזה. כי הקב"ה אמר למשה רבינו, עוד תשמע הרבה צרות והרפתקאות מבני ישראל, אחרי ככלות הכל, עליך לדעת שיש בורא בעולם שברא את הכל רק למען הטובה, ומדרך הטוב להיטיב, ובוודאי יש לו חשבון ומטרת הטובה גם בצער עצמו. וכך כשמחזירים את הכל לאמונה הק', יכולים תיכף לשבת ללמוד, כי מתרומם מהכל. אילו היו כל הצרות רק מקרים, היו יכולים להשתגע, אך כשחוזרים לאמונה, יכולים אח"כ להתרכז ללמוד תורה. כמו שאמר החזו"א בקצרה 'מתרוממים מעל הכל והולכים ללמוד'.

## גם משלחנו של הקב"ה צריך לברר על כשרות המאכלים

שמעתי מהמגיד מישירים רבי יעקב גלינסקי זצ"ל שפעם אחת נכנס לבית החזון איש, ויצא מביתו יהודי חשוב, גדול בתורה. וסיפר לו החזו"א שזה הגדול בתורה הקשה לו קושיא (כפי הנראה היה יהודי חסידי) דבגמרא בחולין סז: הוכיחו כמה ראיות מפסוקים שהלויתן הוא דג טהור. וקשה שהרי אמרו חז"ל בגמ' (ב"ב דף עה) שעתידים אנו לשבת בסוכת עורו של לויתן, ונאכל משור הבר ומהלויתן, איזה ראייה צריכים עוד שהדג הוא כשר, וכי מי חושד את הרבוננו של עולם שיאכיל את בניו הצדיקים מדג טמא? אתמהא (בחידושי חת"ס שם בחולין דף סז, וכן במהר"ץ חיות שם).

ושתק החזון איש ולא אמר לרבי יענקלע מה הייתה תשובתו. אך רבי יענקלע הפציר ולא הרפה, ושאל: 'נו, ומהי התשובה?' והשיב החזון

איש: 'אמרת' לו, שכאן כתוב, שאפילו אצל הקב"ה לא אוכלים כל זמן שאין פסוק בתורה שזה כשר...'

כמובן שאין זה עוזת פנים כנגד השי"ת ח"ו, אלא אדרבה שזהו רצונו לאחר שנתן לנו את התורה, שלא לאכול דבר שאינו כשר ע"פ תורה, ואם נותנים לנו דגים, צריך לברר אם יש להם סנפיר וקשקשת. ואדרבה אם נאכל מבלי לשאול על כשרות הדג, יהיה לו צער כביכול, וכי מה אמר לכם שהדג כשר... לכן הוכיחו חז"ל מפסוק שהדג לויתן כשר לאכילה, שנוכל לאכול בראש רגוע בסעודת עורו של לויתן.

ונודע המעשה שהיה באברך שזכה להיות אצל הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע ונתן לו פרי, וכשפתח הפרי ראה שיש בו תולעת. והחל להרהר היתכן שהרבי הקדוש שרואה וחווה מסוף העולם ועד סופו, לא ראה שיש תולעת בזו הפרי?

תיכף שהרהר כן, פנה אליו הרה"ק מלובלין 'לאחד נותנים (תולעת), ולאחד לא נותנים...'

## כל ההתחלות קשות כדי שיהיה חביב עליו הדבר

עוד שמעתי מהג"מ רבי יעקב גלינסקי שביאר החזון איש טעם מדוע 'כל ההתחלות קשות', וכי לא היה יותר טוב שכל ההתחלות יהיו קלות? אלא שדבר שבא לפני האדם בלי טרחה, אינו מחשיבו ואין לזה שום רושם עליו. לכן עשה הקב"ה שכל סוגיה שרוצים להבינה, בהתחלה קשה מאוד, וכן כל הנהגה טובה בקדושה וטהרה, בתחילה נדמה שזה קשה מאוד. ועשה כך הקב"ה כדי שזה יהיה חשוב בעיני האדם. וכלשון הגמ' "אידי דאתא מדרשא חביבא ליה", דבר יגע ודרש בו. חביב עליו.

וכל ששה סדרי משנה פותחים דווקא בנושא שאינו פשוט לפתוח בו. וכל זה, כי בדין זה היה יגע ומתאמץ ביותר, ולכן חביב עליו דין זה ופתח בו.

## עשיתי השתדלות לפרנסה כ'שיעור חזון איש'

ידוע שמרן החזון איש היה מחמיר בשיעורים, שיעור כזית, כביצה, אמה וטפח וכו' וכו'. אך ב'שיעור' אחד היה מקל ביותר, והוא ב'שיעור ההשתדלות לפרנסה'.

וכתב 'אני מן הממעטים בהשתדלות'. כשאדם ממעט בהשתדלות יוכל לומר 'עשיתי השתדלות בשיעור חזון איש...'

## אתה רוצה לקפוא בגהינם?

פעם אחת בא לפניו בחור צעיר שסבל מעצבים בחומרות והקפדות (שמעתי מבעל המעשה עצמו) ושאל את החזון איש שכשהוא קם בבוקר יש בתוך שערותיו כמה מהנוצות שנפלו מהחור שבכרית. האם אין זה משום חציצה בתפילין (למקוה לא הלך) לאחר שהשיב לו הלכה למעשה, הוסיף החזו"א ושאל אותו: 'אמור לי בחור'ל, מדוע רק אצלך מתעוררות השאלות הללו?... בכך ביקש לחנכו ששאלה כזו אין מקורה בהלכות התורה אלא בעצבים רחמנא לשזבן.

עוד סיפר האיש, שבצעירותו היה חוזר כה פעמים ק"ש, מרוב עצבים שמא לא אמר תיבה אחת כראוי. ושאל אותו החזו"א מדוע

# רבי ישראל יעקב פולק הי"ו, סיפר על ילד אחד בכתתו, שבאמצע השיעור זרק לחברו חפץ מסוים, אך החטיא את המטרה, והצעצוע קפץ לעבר ספל הקפה המלא של הרבי, שהיה מונח על השולחן בדיוק על יד 'דפי העבודה', שזה עתה הודפסו בשביל ילדי הכתה. הכוס נהפכה על הדפים, כולם נרטבו מהקפה שנשפך...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על מידות טובות



"נפש כי תחטא בשגגה" (ויקרא ד', א')

הרב הצדיק רבי זלמן בריזל זצ"ל, מזקני וחשובי אנשי ירושלים של מעלה, היה נוהג להדר בחומרות רבות בחג הפסח כמנהג יראים ושלמים.

בעיקר היה מסלסל בחומרותיו בסדר אפיית המצות, מתחילת קצר החיטים ועד האפיה. הכל נעשה בדחילו ורחימו ובהידור רב, ובשמירה קפדנית על הרבה חומרות ודקדוקים שהנהיג בעצמו.

קל וחומר באפיית 'מצות מצוה' שבערב החג - אז היה בוער כולו באש להבת שלהבת, ועוסק בחרדת קודש בעסק המצה הקדושה בהידורים ובחומרות רבות, מתוך יראת שמים מרוממת ושמחה של מצוה עצומה.

לאחר סיום המלאכה המפרכת, כשהביא את המצות לביתו - ייחד להן מקום מיוחד בביתו הקטן שבשכונת גאולה בירושלים ת"ו, לא לפני שצוחצח המקום בזיכור אחר זיכור...

והנה כמה שעות לפני כניסת ליל התקדש חג, הגיעו נכדיו הזאטוטים לכבוד החג לבית זקנם הגדול. בשמחת פגישתם יחדיו בבית סבא ושמחת החג, החלו משחקים יחדיו ומתרוצצים כדרכם של ילדים.

תוך כדי ריצתם ברחבי הבית הקטן לא השגחו כראוי בפנית המצות, ולפתע נפל סל המצות על הרצפה... ונשברו רוב המצות המיוחדות והמהודרות!

הכל פחדו והתייראו מקפידתו של הסבא, שבוודאי יכעס מאד כשיראה מה עוללו כאן הילדים, ושלאחר כל טרחו ועמלו נשברו המצות ונפסלו בנפילתן לארץ [כמנהג הרבה קהילות בישראל].

ברם, כשנכנס רבי זלמן הביתה וראה את המצות כך שבורות ונפולות, לא כעס ולא הקפיד כלום, רק הרים ידו כלפי מעלה, כמראה שהכל מכוון מן השמים, ותכף פתח את פיו בשבח והודאת המקום באמרו:

"ריבוננו של עולם, מודה אני לפניך על שנתת לי נכדים יקרים ואהובים כאלה! כמה אנשים בעולם אין להם כלל ילדים, לא עלינו... ואף אלו שזכו לילדים, רבים לא הצליחו לחתן אותם... ואף אלו שזכו לחתן הילדים, לא כולם זכו לנכדים... גם אם נפלו המצות ונשברו, אין בלבי שום טענה וטינה חלילה וחלילה!"

בחכמתו הבין תכף ומיד כשראה מה שקרה, שזהו 'ניסיון' ומבחן מן

השמים, לנסותו דווקא בהאי יומא רבא של ליל הסדר, ודווקא בדבר שהוא כל כך מוסר את נפשו עליו, לראות אם יצא מכליו ויכעס ויתרגז, או שיעביר על מידותיו.

והוא אכן עמד בניסיון בעוז ובגבורה!



שח לי איש נאמן מן העיר ניו יורק רבתי, הלא הוא רבי ישראל יעקב פולק הי"ו, מלמד דרדקי (כתה ד') רבות בשנים בבורו פארק, כמה עניינים בטיב החינוך.

בין הדברים סיפר על ילד אחד בכתתו, שבאמצע השיעור חמד לו לצון וזרק לחברו חפץ מסוים, אך להוותו ברגע האחרון החטיא את המטרה, והצעצוע זינק לעבר שולחנו של הרב עצמו... ואם לא די בעסק ביש זה, 'קפץ' לו אותו צעצוע לעבר ספל הקפה המלא של הרבי, שהיה מונח על השולחן בדיוק על יד 'דפי העבודה', שזה עתה הודפסו בשביל ילדי הכתה... כחץ מקשת נהפכה הכוס על הדפים, כולם נרטבו ונספגו מן הקפה שנשפך, ויצאו מכלל שימוש.

הילד ישב על מקומו המום ונסער, הוא החוויר והסמיק חליפות בראותו את אשר חולל כאן על שולחן הרבי... הכתה כולה נעצרה בהפתעה, ועיני כל הילדים נשואות היו אל הרבי, לבחון כיצד יגיב על מקרה חמור שכזה.



# איך מכשירים את השיש? ומה עושים עם מתקני מים חמים?

כל מה שחשוב לדעת על הכשרת המטבח לפסח, על פי פסקי מרנא השבט-הלוי צוק"ל



ההלכות נלקטו מתוך 'אוצר הלכות ערב פסח', שנאמרו בבית המדרש 'שבט הלוי' אחוזת ברכפלד - מודיעין עילית, ע"י הג"ר אלטר אליהו מרמורשטיין שליט"א, ראש כולל 'ישועות יעקב' ומח"ס 'המינים המהודרים'

שמעתי ממרן רבינו השבט הלוי זיע"א, שאמר באחת מדרשות שבת הגדול, שאינו מקדיש את דבריו בדרשה לעניין של הגעלת כלים, כי בזמננו ניתן לקנות בקלות כלים חדשים לפסח, ולצאת מכל חשש. עם זאת, ישנם כלים שעדיין קשה, ואפילו אי אפשר לקנות אחרים תחתיהם ולהחליפם, ולכן נכתוב בס"ד את הדינים הנוגעים למעשה.

## הכשרת המטבח לפסח

א. **הכשרת השיש לפסח:** קודם הכשרת השיש יש להימנע מלהשתמש עליו בחמץ. ולאחר מכן לוקחים כלי חמץ שלא השתמשו בו ב-24 שעות אחרונות, ושופכים ממנו מים רותחים, בעירוי על השיש. אח"כ יש לכסות את השיש בנייר אלומיניום או ב'פי וי סי' וכדומה.

ב. הקרמיקה שבקיר מעל השיש, כדאי לשפוך עליה מים חמים מכלי ראשון, ולכסות אחר כך (ברדיד אלומיניום וכדומה) עד גובה הסירים (מבית לוי).

ג. כיורים העשויים מחרסינה דינם ככלי חרס, וכלי חרס אי אפשר להכשירו. לכן לא ישתמש בחמץ 24 שעות קודם לכן, ולאחר מכן ישפוך על הכיור מכלי שבו מים שרתחו על גבי האש, ויכסה בכיור פלסטיק. ראוי שכיוור הפלסטיק יהיה גבוה מן הכיור החמץ, כדי שלא יהיה מגע בין כיור הפסח לחמץ במים חמים (מבית לוי).

ד. כיורים העשויים מחרסינה, יש להכשיר על ידי שפיכת מים רותחים מכלי שבו המים רתחו על גבי האש. ונוהגים לתת קערה בתוכו לאחר הכשרה (מבית לוי).

ה. **מכסה מסננת,** שמסנן את המים שיוצאים מכיור הפלסטיק יש להגעיל, ורצוי לקנות מיוחד לפסח.

ו. לגבי מקום יציאת המים בכיור, טוב לשפוך חומר חריף כגון אקונומיקה, לפגום את החמץ שנמצא שם (מבית לוי).

ז. **ברזי המטבח:** מצוי בברז שמקבל אדים חמים מחמץ, כגון בבישול מיני פסטות וכדומה, או שנפל חמץ חם על הברז - לכן טוב להכשירו. צורת ההכשרה היא, שיש לפתוח את הברז עד שיצאו מים חמים מאד [אם המים בברז לא חמים מאד, רצוי מאוד להדליק את דוד מים החשמלי, כדי שרתחת המים תגיע לחום הגבוה שאפשר שאנו יכולים], ובאותו זמן יש לערות על הברז מבחוץ מים רותחים מכלי ראשון על צינור יציאת המים. ונהגו לכסות את פתח הברז בחתיכת בד לסינון נוסף. אבל במים לנטילת ידיים וכן לרחיצה לא נהגו (מבית לוי).

ח. וכן ידית של ברז המים החמים והקרים, טוב לערות עליהם מים רותחים מכלי ראשון, מפני שלפעמים נוגעים בהם עם חמץ חם שבידיו, או נופל עליהם חמץ חם.

ט. **המסננת** שבצינור המים שבברז יש לפתוח ולנקותה, או להחליפה (מבית לוי).

י. **מתקן מים חמים (תמי 4 'מיני בר' וכדומה):** אם שפך ממנו מים חמים לתוך חמץ (כגון 'מנה חמה' או 'קוסקוס' וכדו'), כיון שיש חלקי פלסטיק סביב מקום מזיגת המים נהגו להחמיר שלא להכשירו. אבל אם הכשרה היא רק חומר, דהיינו שיועד שהשתמשו בו רק לקפה או תה וכדומה, שאין בהם חשש חמץ, אפשר להכשירו ע"י ניקוי היטב. דהיינו שישפוך מים חמים על כל מקום אליו מגיעים האדים בעת השימוש בו (דופן הסמוכה לכוס וסביבותיה), וגם להוציא ממנו מים חמים עד שתתחמם הפיה (ק' הכשרת הכלים).

יא. **פלטה חשמלית:** ינקה היטב מכל לכלוך וידליקנה, וכאשר התחממה היטב [יוציא מהשקע] ישפוך מים רותחים, ויכסה אח"כ ברדיד אלומיניום עבה שלא יקרע ע"י הקדרות (מבית לוי).

יב. **פח לכיסויי הלהבות בשבת ('בלעך')**: יש ליחד לפסח בנפרד [מכיון שלרוב נשאר דבוק בו חמץ וקשה לנקותו כראוי].

יג. **מקרר:** יש לנקותו היטב במים וסבון או אקונומיקה. ונוהגים לצפות אחר כך בנייר וכדומה (מבית לוי) את המדפים, המגרות ודפנות המקרר שנוגע בהם האוכל.

יד. **הגומי שבדלת** יש לנקות במברשת עם מים וסבון, בצדו החיצוני ובצדו הפנימי (בין הגומי למקרר) (ק' הרב משה ויא).

טו. **פריזר** [או מקפיא] יש להפשיר את הקרח, לנקותם היטב מחמץ [במים וסבון או אקונומיקה ונוהגים לצפות בנייר אח"כ (מבית לוי)]. במקרר שיש בו תאי הקפאה של הקפאה יבשה [נו פרוסט] - ישנם פתחים אחוריים שלתוכם עלולים ליפול פרוורים. פירוורים אלו בטלים וא"צ להסירם, ויש מורים להתזי מעט חומר פוגם.

# שנים רבות לאחר מכן, כאשר גדל הנער ונעשה לאיש, זכה להימנות בין חשובי מרביצי התורה; הלוא הוא הגאון רבי מיכל שלפוברסקי זצ"ל. כל ימיו זכר רבי מיכל את תוכן אותה שיחה מיוחדת ששמע מרבי אליהו לופיאן זצ"ל, ובכל שנה ושנה בהגיע פרשת ויקרא, הידד באוזני תלמידיו את המסר הנוקב העולה מן הדברים

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א



אחת לעצמה את גבולותיה מחדש. אז גברו החששות אצל חלק גדול מהבחורים, כי בקרוב ימצאו את עצמם כנתינים זרים בעיירות מוצאם, ומיהרו לשוב לביתם, קודם שימנעו זאת מהם השלטונות. אולם לא איש כרבי אליהו יאמר נואש וירפה ידיים. תקופה קצרה לאחר מכן, כשהבחין כי ניתן לפעול בעניין הקמת הישיבה מחדש, שם לדרך פעמיו, ויצא לדרך רחוקה. הוא הסתובב בכל רחבי ליטא, ובירר פרטים אודות בני נוער צעירים מקומיים, שאינם מצויים במסגרות תורניות, ובפרט על אלו שלמדו בישיבתו לפני המלחמה. הוא נפגש איתם, עורר אותם על גודל הזכות להסתפח בנחלת בית השם, וניסה לשכנעם לבוא עימו לקלם, להקים מחדש את הישיבה. כוחות רבים, תפילות ודמעות לוו למשימה הכבירה והקדושה הזאת. רבי אליהו ניצל את המסע גם כדי לנסוך טללי אמונה, תקווה ושאיפה אצל אותם אנשים רצוצים, פליטי חרב, ובכל כוחותיו ניסה לאסוף את השברים ולאחות את הקרעים. הוא זירזם להתנער מההריסות, להשיל מעליהם את כאבם ויגונם, ובמקום לעסוק בחורבן האישי הנורא שחוו, להתמקד בהחזרת עטרת התורה ליושנה; להקים ישיבות, לייסד קהילות ולהשיב את חיי התורה והיהדות על כנם. בכל עיירה הוא התעכב יומיים - שלושה, ובכוחו הגדול כובש הלבבות, פעל גדולות ונצורות לחיזוק הדת והרמת קרנה וכבודה של תורה. במסגרת מסעו נקלע לעיירת שְׁקוֹדְוִיל בליטא, עיירה הממוקמת

כהקדמה לעניין הקרבנות, הנושא המרכזי בפרשתנו, וכדי להסביר היטב את מהותן ושייכותן של הקרבנות הלכה למעשה גם בזמננו, ברצוני לפתוח בסיפור נפלא, אשר טמון בו מוסר השכל אקטואלי לעובדי השם בכל עת וזמן:

התקופה, ימי הרת עולם, שלהי שנת תרע"ד. עמודי תבל התרופפו, מלחמת העולם הראשונה שפרצה בליל תשעה באב באותה שנה, היתה בעיצומה. הרוסים והגרמנים התכתשו זה עם זה על סיפוח שטחי ליטא תחת ריבונותם, והמלחמה העקובה מדם שהתחילה בסכסוך מקומי, התרחבה באופן מפלצתי לרחבי אירופה כולה. עוד ועוד מדינות הצטרפו למעגל הלחימה, ובמשך חמש שנים גבתה המלחמה את חייהם של מיליוני בני אדם.

גל עכור של הרס גדול וחורבן שטף את אירופה כולה, מתח רב שרר בכל מקום. כל נתין זר נחשד מיד כמרגל, ונחקר בעינויים קשים על ידי השלטונות. אך כמו תמיד, מי שבעיקר סבלו מכך היו היהודים. שנאת עשו ליעקב מעולם לא שקטה ונעלמה. הם ספגו את מירב ההתעללויות, העינויים, ההשפלות וההצקות. דמם הותר בפני כל מי שחפץ להרע להם.

כאשר המלחמה ניטשה באיזור העיירה קְלָם, המשיך מרן הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, יחד עם עמיתו הגאון הצדיק רבי יוסף ליב ננדיק זצ"ל, לנהל בחירוף נפש את ישיבתם, הישיבה לצעירים המקומית. הפגזים התנפצו מעל לראשם, הדף היריות הרעידו את חלונות בית המדרש, והחשש מפני הבאות הורגש באוויר ועמד להם לרועץ. אך למרות הכל, תחת השראתם המקודשת; הסדרים, השיעורים והשיחות התקיימו כרגיל, כבימי שגרה.

רבי אליהו חיזק את התלמידים, לא לאפשר לשטן להחליש, ולו במעט, את חשקת התורה שבערה בישיבה, לא לאבד את יישוב הדעת ולא לתת למורך הלב להשתלט על השיח: "אין מה לחשוש, תורה מגנא ומצלא! כי הם חיינו ואורך ימינו! אדרבה, רק בזכות התורה ניצל מכל פגע ונזק!" - חזר והשמיע באוזנם כל העת.

אך לצערו הגדול, דווקא כאשר תמו הדי הקרבנות, נאלצה הישיבה להיסגר. היה זה בעקבות כך ששטחי פולין וליטא, שהיו עד המלחמה תחת השלטון הרוסי, ונכבשו במהלכה על ידי הגרמנים, הפכו עם תבוסתם של האחרונים למדינות עצמאיות, ושרטטו כל

## כפשוטו. הוא היה מתאר, כי בזמן שלמד בישיבה פזרו מעט קש על הריצפה, וכך ישנו, "ומי שהיתה לו חזקה לישון על הספסל - שפרה נחלתו, והתייחסו אליו כאל המאושר באדם..."

באהבת תורה ויראת שמים, נגעו ללב הנער הצעיר, הציתו בו אש וקדחת של מסירות נפש, ומיד החל להתכונן נפשית ופיזית לקראת היציאה לדרך.

הוא הגיע לקלם, יחד עם עוד עשרות בחורים מובחרים שחשקה נפשם בתורה, וזכה ליטול חלק בהקמת הישיבה המתחדשת. לימים יצאו ממנה מאורות גדולים שהאירו את שמי ליטא; אחד הבולטים שבהם, היה העילוי הנודע הגאון רבי מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל, שהרעיש את עולם התורה בגדלותו התורנית ובגאונותו המיוחדת. שנים רבות לאחר מכן, כאשר גדל הנער ונעשה לאיש, זכה להימנות בין חשובי מרביצי התורה; הלוא הוא הגאון רבי מיכל שלפוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת צבי', מחבר הספרים הנפלאים 'תפארת אדם'.

כל ימי זכר רבי מיכל את את תוכן אותה שיחה מיוחדת, ששמע מרבי אליהו בימי חורפו, ובכל שנה ושנה בהגיע פרשת ויקרא, חידד באוזני תלמידיו את המסר הנוקב העולה מן הדברים כפרט, ומפרשת הקרבנות ככלל:

בעוונותנו הרבים, כיום אין לנו עדיין בית המקדש, לא מזבח ולא קרבנות, אך חז"ל בכמה מקומות קשרו קשר אמיץ בין התורה ובין הקרבנות, ומעלותיהן זהות בעיני הקדוש ברוך הוא; אדם שמוסר את נפשו על התורה וזוכה למענה את כוחותיו ויכולותיו, אחד המרבה ואחד הממעיט, כיון שהדבר עולה לו בקושי והתאמצות, נגרם בכך נחת רוח עצומה להשם יתברך.

הקדוש ברוך הוא חפץ בהקרבה שלנו לתורה, במסירת החושים ושיעבוד הרצונות למענו יתברך, וזה חביב עליו כקרבנות וכאישים, ונחשב הדבר מבחינתו 'כאילו הקריב את נפשו'!

נמצא כי תכלית הקרבנות, שהיא עשיית נחת רוח לפניו יתברך, קיימת גם כיום באותה מידה, אלא רק באופנים אחרים.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

במרחק של כשלושים וחמישה ק"מ מקלם, ונודעה כעיר מלאה חכמים וסופרים, תחת הנהגת האב"ד, הגאון רבי אברהם יצחק פרלמן זצ"ל הי"ד, בעל ה'פני אברהם'.

שם, נכנס לדרוש בשלומו, תלמידו בן העיירה, העלם הצעיר מיכל שלפוברסקי, שלמד בישיבתו קודם המלחמה, בהיותו כבן שתיים עשרה בלבד. רבי אליהו אמנם קיבלו בחביבות ובחום, אך הישר פנה אל המטרה שלשמה בא: "מיכל יקירי! שמא תסכים לשוב איתנו לקלם, לפתוח מחדש את שערי ישיבתנו הקדושה?"

"מה?" - תמה מיכל על עצם הרעיון. "כיצד מסוגל אני במצב קשה שכזה, לנטוש את משפחתי ולנדוד למרחקים? הרי איש אינו יודע מה ילד יום והדרכים בחזקת סכנה הן?"

רבי אליהו לא נרתע למשמע הדברים, והיה נראה כי התכוון מראש לשמוע תגובה מעין זו. אולם במקום להעלים את הקושי, לייפות את המצב ולעגל פינות, בניסיון לשכנע את הבחור שכביכול אין לו ממה לחשוש, העמיד את האמת על השולחן כמות שהיא, ובחותם האמת שינק מבית קלם, פתח ואמר:

"רש"י הקדוש בפרשת ויקרא כותב על הפסוק: 'ונפש כי תקריב קרבן מנחה להשם', כך: 'לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה? - עני. אמר הקדוש ברוך הוא: מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו!'.

"כך גם בזמנינו", אמר רבי אליהו לעלם הצעיר, "אנו בבחינת עניים. מעטים הם לומדי התורה בזמנינו. סערות התקופה השביתו כליל את עולם התורה המפואר שהיה בליטא. אך בטוחני, כי מי שמוסר את נפשו כדי ללמוד תורה מתוך קושי ונסיון, הרי זה נחשב אצל הקדוש ברוך הוא כאילו הקריב את נפשו. כי הדבר הגדול והחשוב ביותר אצל הקדוש ברוך הוא, הוא לימוד התורה מתוך מסירות נפש, ומתוך מאמץ והקרבה".

רבי אליהו עצמו לא היה רק בבחינת 'נאה דורש' בדרישתו זו אלא גם 'נאה מקיים'. הוא סיפר לא אחת על חיי הדחק שחווה הוא עצמו בצעירותו, כיצד קיים את דברי התנא באבות: "פת במלח תאכל מים במשורה תשתה ועל הארץ תישן", כפשוטו. הוא היה מתאר, כי בזמן שלמד בישיבה פזרו מעט קש על הריצפה, וכך ישנו, "ומי שהיתה לו חזקה לישון על הספסל - שפרה נחלתו, והתייחסו אליו כאל המאושר באדם..."

אך למרות המצב הדל והקשה עימו התמודד, לא נמנע רבי אליהו מלשבר עצמותיו בעמלה של תורה, ולהתמסר בכל נפשו ומאודו לרכוש קנייניה.

הוא הכיר וידע, כי אם התנא אומר - "כך היא דרכה של תורה" - הרי שרק כך יזכה שתתקיים בידו התורה, ואם הקדוש ברוך הוא העמידו בנסיונות כאלו, הרי אין זה אלא כי רצונו יתברך הוא שיקריב את נפשו לתורה, וחפץ לזכותו במעלה של 'כאילו הקריב את נפשו'!

את ההכרה הזאת של התמסרות והקרבה למען התורה, תבע רבי אליהו מחניכיו, וביקש לסלול בפניהם את הדרך לעליה וצמיחה רוחנית.

הדברים שיצאו מליבו הטהור של רבי אליהו, לב חם ואוהב, גדוש

# "כל חיי שאפתי להיות משהו, אולי להמציא משהו... והנה עד כה ההצלחה ממני והלאה, לכן פני נפולות כי נשארתי אפס ואין". ענה לו החסיד: "אוי ויי כמה אני מקנא בך, אני, אדרבה, 'כל חיי שאפתי להיות 'אפס ואין' והנה גם אני ההצלחה ממני והלאה, כי מרגיש אני את אותו 'משהו' עדיין

גאב"ד חרדים הרה"צ אשר אנשיל כ"ץ שליט"א

בעניין זבחי אלוקים - רוח נשברה. מידת הענווה שנחשבת כקרבן



ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו' (א-ב).

במדרש תנחומא (א אות ח) מקשה למה כתיב 'אדם' כי יקריב, מאי טעמא לא אמר 'איש' כי יקריב. אנו נוסף ונקשה דהנה מפורסמים וידועים לכל דברי ה'בעל הטורים' בריש פרשתן שמבאר טעם כתיבת א' זעירא בתיבת ויקרא, שמשה רבינו מחמת גודל ענוותנותו כתב 'ויקר אליו ה' בלשון מקרה, כלהבדיל אצל בלעם הרשע, אמר לו הקב"ה להוסיף א' וברוב ענוותנותו הוסיף א' זעירא, ע"כ. אך כבר תמחו המפרשים וכן הקשה מרן רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (יערות דבש ח"ב דרשות אה"ו דדוש ו'), דאי משום הכי, א"כ מדוע איפוא רק כאן בפרשת הקרבנות הוזכר ענוותנותו של משרע"ה ולא בשאר מקומות שנכתב בהם ויקרא.

## הענווה המצווה השלמה...

גלוי וידוע היה העניויות בביתו של הרה"ק רבי זושא זי"ע שזעקה מכל פינה ועבר, מצבו הכלכלי היה בכי רע בכל עת, אך אם אמנם בימים כתיקונם רגילים היו בני ביתו לחיות עם אמונה וביטחון, ורגילים היו על לשונם פסוקי אמונה ונחמה, אך משהגיע הר"ר זושא לפרק בתולה נישאת - נישואי בתו הבכירה, הגיעו מים עד נפש.

הרחק משם, בעיר מעזריטש. דלת חדרו של הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע נפתחת לפתע, המגיד פונה למשמשו ומבקש הימנו להודיע לתלמידו רבי זושא שיבוא אליו. משנודע הדבר לרבי ר' זושא ארז ללא שהות את צקלוננו הדל ויצא מעזריטשה, משרק נכנס אל הקודש פנימה פנה אליו מיד המגיד מסר בידו צרור מעות ואמר לו 'הא לך חמש מאות רובל ומן השמיים יסייעו בידך למצוא חתן ראוי לבתך, מזל טוב'.

בדרכו חזרה הגיע לעיירה והנה ברחוב בוקה מבוקה ומבלוקה, רעש ומהומה, קול זעקה גדולה ומרה, בחזית המהומה עומדת אלמנה בוכייה תחת חופת בתה כלה אומללה, כשזעקות שבר בוקעות מגרונם על כספי הנדוניה שנאבדו להם בסך חמש מאות רובל עליהם עמלו וטרחו ביגעה עצומה כל השנים. העיר נחרשה, אך האבידה לא נמצאה, משכך הודיע החתן על פרישתו מן העסק,

'ותרב בבת יהודיה תאניה ואניה'.

הרבי ר' זושא ידע את אשר עליו לעשות, הן באמתחתו סכום זהה אותו נתן לו רבו, ללא שהות זעק: 'חמש מאות רובל? אני מצאתיה! חכו כמעט רגע עד שאלך לחדרי בפונדק ואשיב אבידה לבעליה'. שמחת הנאספים הרקיעה שחקים, צלילי נגינת החופה שבו להריע בעוז והכל המתנינו לשובו של הרבי ר' זושא. רבי זושא שב במרוצה הוציא את הצרור וספר את הרובלים, חמש מאות במספר, טבין ותקילין עוברים לסוחר. אך, לתדהמת כולם, מותר ר' זושא חמישים אצלו ואילו לאלמנה נותן אך ורק ארבע מאות וחמישים רובל, בנימוקו כי כשכר טירחה על העסק בהשבת הגזילה מגיעים לו חמישים רובל אלו. בבת אחת התהפכה הקערה והשמחה על פיה... האלמנה והשושבינין התמלאו חימה, הקהל מסביב גערו בו באימה... הראיתם הלך עני זה הגונב לאור יום חמישים רובל מאלמנה על לא מעשה בכפו...

משראו כי ההלך בשלו, ניגשו אל רב העיר, סיפרו דברים כהוויתן, ומשפסק הרב לטובת האלמנה החליטו הם להוציא ממנו את מעות "שכר טירחה" בכח, כמה דחיפות ומעידות ומלקות כדבעי, עשו את שלהם והנה מצאו המעות את עצמם בידי האלמנה, הרבי ר' זושא נגרר בבושת פנים וגורש מן העיר, ואילו בני העיר שבו לעריכת החתונה לקול מצהלות כלי השיר.

עברו ימים מספר והמגיד הגדול ממעזריטש עבר גם הוא בעיירה

קיבל במידה גדושה, בעת שגורש מן העיר בחרפה ובושה.

## הקרבת מביא לענווה

ב'עדות ביהוסף' מביא מקדמונים דמדת הגאווה המאוסה, היא גם נתינת טעם לאיסור הקרבת חיה לקרבן, וכמו שדרשו חז"ל (זבחים לד) 'מן הבהמה' - ולא מן החיה, והיינו טעמא, שהחיות ראשם למעלה כבעלי גאה 'כמנהג בעלי בתים חשובים...' ומשכך לא ירצו לקרבן אשה לה'. מאידך הבהמה ראשה למטה בענווה ובשפלות היא הראויה והרצויה שתעלה ניחוחה לה'. ע"כ.

גם אנו איננו רצויים לאשה לד' כאשר ראשינו למעלה, אלא אם כן נתונה היא בענווה ושפלות כלפי מטה. וכדאיתא ב'ארון עדות' (מאת הרה"ק רבי שרגא יאיר מביאליברז'יק בהרה"ק רבי נתן דוד משידלאווצא ז"ע) אשר תכלית כל הקרבנות הוא קיום הפסוק 'ומלך את ראשו' שהוא שבירת הגאווה והכנעת הראש והגרונ. כך גם ה'סמיכה והווידוי' לפני שחיטת הקרבנות שהם שפלות וענווה,

גם זו היתה עבודת שירי הלויים בדוכנם לעורר תשובה והכנעה. נוראים הם דברי הספורנו בעניין זה, וז"ל: אדם כי יקריב מכם. היינו כי יקריב מכם - מעצמכם, בוידוי דברים והכנעה, וכאמרו זבחי אלוקים רוח נשברה, כי אין חפץ ה' בכסילים המקריבים בלתי הכנעה קודמת. ע"כ. הרי שהקרבת הוא הטפל, העיקר הוא האדם שיתעורר לענווה ע"י הקרבת הבהמה השפילה.

ומאחר שיצא לנו שהענווה היא קרבן רצוי, יתורצו בהכי הקושיות דלעיל, דהלוא נמצא שתכלית כל הקרבת הקרבנות היא עבור הענווה, לכן 'דבר בעתו מה טוב' לכתוב הא' זעירא דייקא כאן בפרשות הקרבנות ולא במקום אחר, להורות לאדם אשר מובחר הקרבן הוא הענווה ולא הקרבן. ולהכי נאמר 'אדם כי יקריב' ולא איש, שהוא נמי להורות כנ"ל שהרי 'אדם' מורה על ענווה ושפלות מלשון 'אדמה' וכמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה ז' ד) שאמר אדם הראשון לקוב"ה 'אני נאה להיקרא אדם שנבראתי מן האדמה', והוא לשון פחות מ'איש' שבו כתיב (מלאכים א', ב ב) וחזק"ת והיית לאיש, ללמדנו כי הקרבן הנכון הוא הענווה - זבחי א' רוח נשברה - הוא תכלית הקרבן, להחזיק עצמו בדרגת אדם ולא איש.

## סיפורי ענווה של גדולי ישראל

אחז"ל (מגילה לא). 'כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו', וללמדנו אשר עיקר הגדולה הוא הענווה, ולעומתו הגאווה הוא היפך הגדולה.

אך דרשה זו יפה נדרשת גם לנו כלפי עצמינו, כי ככל שהאדם מוצא ומשיג יותר ויותר את גדלותו של הקב"ה הריהו מתמלא ענווה בראותו כמה קטן הוא לעומת גדלות הבורא, וכל חד כפום דרגא דיליה ככל ששיג יותר גדלות הבורא, שם ימצא בו יותר ענוותנותו. ולהכי מן הנכון להביא כמה מסיפורי הענווה של הצדיקים הקדמונים בני העלייה שע"י ראייתם האיתנה בגדולת הבורא זכו המה לענווה אמתית, ומהם נלמד אנו.

פעם אחת שאל אחד מתלמידי הגר"ח מבריסק זצ"ל את רבו, שהנה

זו, רב העיר בא לבקרו ותוך הדברים סיפר לו על מעשהו הנבזה של אחד מחסידיו ואת כל פרשת הכסף אשר חשב להחזיק לעצמו כשכר טירחה על מצוותו, וכדי ביזיון וקצף... וכי כך היא דרכם של חסידים ללסטם את הבריות ולבקש עליהם שכר כפנחס. המגיד הבין לאלתר במי מדובר והסיק שזה לא אחר מאשר תלמידו חביבו רבי זושא, שוויתר על ממונו אותו נתן לו עבור הוצאות חתונת בתו, אך נתנן עבור שמחתה של האלמנה.

בהזדמנות ראשונה שאל המגיד את תלמידו הרבי ר' זושא לפשר התנהגותו זו, הרי עבור בתך הכלה נתונות היו המעות, ומדוע נתת אותן לזולת. ימחול לי רבינו, השיב, אך לא יכולתי להתאפק, האיך אוכל וראיתי באובדן כספי הנדוניה של אותה כלה יתומה ואמה האלמנה, משכך שקלתי כי אם אמנם הכסף מיועד עבורי, אך להכנסת כלה הוקדשו, וא"כ מה לי הכא מה לי התם, מאי נפק"מ בין כלה זו לזו, הלוא 'מצווה הבא לידך אל תחמיצנה', משכך, מיהרת יתיך להעביר להן המעות שקיבלתי.

גדולה ורבה היא מצוותיך, אמר לו המגיד, אשריך, אך אותם חמישים רובל שחפצת לעכב בידך, מה פשרן, הרי העכירו את המצווה שלא נעשתה בשלימות.

אדרבה, השיב רבי זושא לרבו, אותם הרובלים הם שעשו את המצווה מושלמת, כי הנה בעת שהלכתי להביא את המעות מחדרי, התגנב היצר אל ליבי ובטענת כסיל התפאר בי: אה, זושא, איזו גדלות! איזו מסירות נפש! איזה צדקה וחסד - גדול אתה מאברהם אבינו עמוד החסד, אשריך! לכן טיכסתי עצה בליבי האיך לעשות את המצווה בשלימות מבלי ליפול לזרעותיו של הלזה, משכך עניתו בעזות 'שוטה שבעולם, לא רק שלא אתגאה עם מצוה רבה זו, אלא אגרום כי אך ורק ביזי בזיונות אנחל ממצווה רבה זו'. על כן עשיתי תכסיס זאת, ברצותי שיוציאו ממנו את המעות בבושת פנים וביזיונות.

## הגאווה - מאוסה היא עד מאוד

תועבת ה' כל גבה לב. הגאווה מידה מאוסה ומגונה היא, ההופכת את האדם לרשע ולחוטא וכמו ששינו (אבות ד ז) והגס לבו וכו' שוטה ורשע. והחוטא הרי צריך קרבן וכפרה. לעומת הגאווה היא ה'ענווה' שהיא מידה טובה מכל מידות טובות (- אגרת הרמב"ן) והיא נחשבת כקרבן גופא, וכמפורש בהדיא במשנתו של רבי עקיבא (אותיות דרבי עקיבא אות ח) 'כל מי שלבו שבור ורוחו נמוכה וכו' מעלה עליו הכתוב כאילו מזבח בנוי בלבו ומעלה עולות וזבחים עליו לפני הקב"ה בכל יום, שנא' זבחי אלוקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה' ע"כ. וכך אמר רבי יהושע בן לוי (סוטה ה:): בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני המקום, שבזמן שביט המקדש היה קיים אדם שהקריב עולה - שכר עולה בידו, מנחה - שכר מנחה בידו, אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות.

לפי דברים הללו יש ליתן 'טעם לשבח' במעשהו של רבי זושא. סבור היה כי על מחשבת הגאווה שכמעט ונכנסה בו כבר הוצרך כפרה וקרבן, על כן חיפש ותר אחר קרבן - היא הענווה והשברון לב אותה

בזה יומתקו מימי הדעת בפרשתן שהרי קרבן עולה האמורה באה נגד הרהורי הלב וגאוה, א"כ נכון הדבר שהעולה כליל תקטר עד שנעשית עפר ואפר.

ונוסיף לספר עוד זאת. בשכונתו של חסיד אחד התגורר משכיל מלומד, פעם פגש בו החסיד וראה שפניו נפולות, שאל החסיד לשלומו ולשלום ביתו וילדיו ולפרנסתו והכל היה אצל הלה בכי טוב. א"כ למה פניך נפולות, תמה החסיד. ענה לו המשכיל, 'כל חיי שאפתי להיות משהו, להתמנות לרופא, לבנקאי, למתמקיא, להמציא משהו... והנה עד כה ההצלחה טרם האירה לי פנים, והיא ממני והלאה, לכן פני נפולות כי נשארתי אפס ואין'.

ענה לו החסיד, אוי ויי כמה אני מקנא בך, אני, אדרבה, 'כל חיי שאפתי להיות 'אפס ואין' והנה גם אני ההצלחה ממני והלאה כי מרגיש אני את אותו 'משהו' עדיין, ולצערי טרם השגתי את מידת 'האין'...

ובזה אמרתי לפרש מה שאנו אומרים לפני פרשת הקרבנות בתפילת הבוקר 'ומותר האדם מן הבהמה אי"ן' היינו שזה כמוסר לאדם שיגיע לדרגת 'אין' מותר ופחות מן הבהמה, ולכן אומרים זאת לפני 'פרשת הקרבנות' לומר אשר תכלית כל הקרבנות הוא בעבור אי"ן - לבוא אל הענוה עד להיותו אפס ואין'.

ודבר בעתו נכון וטוב לסיים בדברי תחינה ובקשה, שע"י מצוות אכילת לחם עוני" - נתעטר במידת הענוה. וע"י אכילת 'מיכלא דאתוותא' נתרפא מכל נגעי בתי גוף ונפש. ונזכה שיהא חדו השתא עוד בהאי שעתא להקריב את קרבן הפסח במועדו ככל משפטו וחוקתו... בקרוב נהל נטעי כנה פדויים לציון ברינה ובמהרה ישמע קולו של מלך המשיח שמכריז ואומר 'ענווי"ם הגיע זמן גאולתכם'.

(מתוך שיחת גאב"ד חרדים)

בעת שלומדים בתוך ספריו המרובים של החפץ חיים נגלה לעין כל כי הוא היה גאון עצום, סיני ועוקר הרים בכל מקצועות התורה. ומשכך, תמה התלמיד באוזני רבו, מדוע מפורסם החפץ חיים כצדיק וירא שמים ותו לא. ענה לו הגר"ח, זאת כיוון שנוהג היה החפץ חיים להתפלל לקוב"ה בכל יום שישתיר מבני אנוש את גאונותו, וכיוון שרצון יראיו יעשה לכן לא ידעו מגאונותו. סבר התלמיד וקיבל את דברי הגר"ח ויצא מלפניו. משאך יצא התעוררה לו הקושיא המתבקשת ושב אל רבו ושטחה בפניו: אי הכי, מדוע לא התפלל הח"ח גם על הסתרת צידקותו. השיב לו הגר"ח מיניה וביה, הא ודאי לא קשיא, הרי החפץ חיים בעצמו לא ידע שהוא צדיק, הוא סבר לתומו שהוא הפשוט ביותר, נו, 'עצט זאג די אליין' וכי איך יתפלל על כך אם הוא בעצמו לא חשב כך... ומשום הכי כיוון שלא ביקש על דבר זה, אכן נודעה צידקותו ברבים.

מסופר על הגה"ק רבי חיים ראפאפורט זצ"ל שמתחילה היה מגדולי המתנגדים על הבעש"ט הקדוש, מבלי שהכירו וראו זה את זה. פעם בעת שישב רבי חיים בביהמ"ד נכנס אף הבעש"ט הקדוש לביהמ"ד, הביט בו רבי חיים ושאל את הבעש"ט לאמר מי כבודו, 'עפר ואפר' השיב הבעש"ט. ומי כבודו, שאל הבעש"ט את ר' חיים, ענה לו רבי חיים לעומתו 'גם אנוכי עפר ואפר'. אמר לו הבעש"ט: אם כך הם פני הדברים, קשיא לי טובא א שטארקע קשיא, 'וכי ראית מימך שעפר ואפר יריבו זה עם זה...'. ר' חיים הבין לאלתר כי העומד מולו הוא לא אחר מה'בר פלוגתא' שלו הבעש"ט הק' בעצמו, ולא זז משם עד שנעשו אוהבים גדולים, ע"כ.

ומן הראוי לצייין את דברי התפארת שלמה (בראשית כח יד), שזהו מה שבירך ה' לאברהם אבינו 'והיה זרעך כעפר הארץ' שיזכו בניו להיות ענוים ושפלים כעפר הארץ. כהבעש"ט ורבי חיים.

\* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

\* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

\* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

\* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992\* או 077-2222-666

# בליל הסדר הם התיישבו לקיים מצות היום באכילת מצה קטנטונת זו בהתרגשות רבה, וכשהגיע זמן אכילת המצה כולם היו בטוחים כי הרבי יזכה באכילתה שכן הוא זה שמסר נפשו עליה, ואולם הרבי סרק את הצריף כמחפש מישהו....

## מסירות הגוף קודמת למסירות הנפש!



הרב בנימין בירנצווייג

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'.... נפש כי תחטא והביא" (ויקרא א', ב')

בקרבנות נדבה כתבה התורה "אדם כי יקריב...", ובקרבנות הבאות לכפרה כתבה התורה "ונפש כי תחטא והביא...", מהו שינוי הלשון שבנדבה כתבה התורה לשון 'אדם' ובכפרה כתבה התורה לשון 'נפש'!

אלא, כשאדם חוטא, נפשו חוטאת, ובשביל להביא קרבן לכפר על חטאו, די במה שהנפש שחטאה במה שלא התגברה על תאוותיה היא תביא הקרבן, אבל כשאדם מביא קרבן נדבה להקב"ה, שמביא מרצונו ומאהבתו לה' יתברך, בזה לא די שהנפש והיינו שיש בו רצון להביא קרבן, אלא בשביל להראות באמת רצונו להתקרב להקב"ה, אדם צריך להקריב מעצמו מהחומריות שלו, מהאדם שבו.

וזה הכוונה "אדם כי יקריב" - אדם הוא עצמיותו, האדמה שיש בו, החומריות והגשמיות שיש בו, ובשביל להראות אהבתו ורצונו לקרבת ה', זה רק אם מקריב מהאדם שבו, אם יקריב וימעט קצת מתאוות גופו.

זה תנאי להקרבת קרבן נדבה! שהאדם יקריב את הקרבן, שיקריב גם מהאדם שמו למען שמו יתברך! בזה מראה רצון אמיתי לקרבת ה'!

לו: 'לפני שאתה מדבר על הנפש, תגיד לי מה עם ה'גוף'?! את ה'גוף' הוא כבר מסר? על ה'גוף' הוא כבר ויתר?! והמשיך: 'אני יודע, שהרבה לפני שמגיעים אל הנפש - צריך למסור את ה'גוף'! ורק כך אפשר להכיר את הנפש....!'

זה גם מה שגילתה לנו התורה בפרשה זו, בשביל לאהוב את הקב"ה צריך התחילה למסור את הגוף - את האדם שבכל אחד! רק כך אפשר להגיע אחרי כן לדרגה של 'מסירות הנפש'!

היה זה בערב פסח תש"ד, במחנה ברגן בלאזן, האדמו"ר מבלוז'ב רבי ישראל שפירא זצוק"ל, ניגש למפקד המחנה, ובבקשה נועזת שטומנת בחובה סכנת חיים בעצם בקשתה, עזר אומץ וביקש מהמפקד ימ"ש בשם ארבעים יושבי הצריף שאיתו, לתת להם רשות לאפות מצות, ולספק להם חיטים לשם כך, ובמקום זה הם מוותרים שמונה ימים על מנת הלחם המגיעה להם.

באופן לא טבעי, ענה לו המפקד שיש לבקש רשות המפקדה הראשית בברלין, ולמרבה הפלא הגיעה אחרי שבוע הודעה מהמפקדה בברלין, כי יש להם רשות לכך.

הם נגשו למלאכת הקודש של בניית תנור מאבנים שאספו, ולאחר יום עבודה מפרך, נאספו כולם בשארית כוחם לטחון את החיטים ברחיים מאולתרים, לאחר מכן הציתו את התנור בעצים, והחלו במלאכה הקדושה של אפיית המצות, מחזה מרגש בתוך התופת

ראש ישיבת פוניבו הגאון רבי דוד פוברסקי זצוק"ל, היה ידוע בעולמו הרוחני בלתי לה' לבדו, משעות הלילה המאוחרות, ועד הלילה למחרת, היה כולו קודש לה' באופן בלתי מצוי!

סיפר אחד מעסקני הציבור שהיה נוהג לפקוד את מעונו בכל יום שבת בבוקר, שאז היה קצת פנוי ונמצא בביתו, והיה מעלה אז בפניו את כל שאלותיו וספקותיו.

הוא מספר שפעם אחת הגישו בני הבית 'פיצוחים' לשולחן, והוא טעם מהם, והגר"ד זצוק"ל ראה שהוא אוהב את המאכל הזה, ומיני אז בכל יום שישו היה מבקש מבני הבית ללכת לקנות את 'הדבר הזה' שהאורח אוהב [הוא כלל לא ידע איך קוראים לזה]... עד כדי כך היה מופרש לחלוטין מתענוגי העולם הזה].

מספר אותו עסקן, שפעם התבטא בפני הגר"ד זצוק"ל על אחד שהוא 'מוסר את נפשו' עבור דבר מסויים, מיד עצרו הגר"ד ואמר

## דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

### לפתע, צעק עליו רבי אברהם: "מדוע אתה מרמה אותי...? הלא התנית עמך שלא תעבור שם...?!" התבייש העגלון, ושאל: "מניך לך רבינו שאני מרמה אותך...?"



הרב ישראל ליוש

ביום ז' בניסן חל היא"צ של הגאון רבי אברהם ב"ר שלמה זלמן זצ"ל אחי מרנא הגר"א מוילנא זי"ע, בעל ה'מעלות התורה'. רבי אברהם נולד בשנת תפ"ב לאביו רבי שלמה זלמן, כשנתיים לאחר לידת אחיו, הגאון מוילנא. כבר בצעירותו נודע לגאון וצדיק, ופיו הפיק מרגליות בדרשותיו המלהיבות לחיזוק בתורה ויראה. בתחילה כיהן כאב"ד בעיר 'קרוז', ולאחר מכן שימש כמגיד מישרים בעיר 'שקלאוו'. לימים עבר ל'ראגלע', ונודע כ'רבי אברהם רעגולער'.

רבי אברהם כתב חיבורים רבים, בהם פירוש למסכת מגילה על דרך הקבלה, פירוש על התורה, פירוש על סדר התפילה ועל הגדה של פסח, אולם כולם נשארו בכתב יד, מלבד פירוש למסכת אבות, 'פרקי דאברהם' וספרו המפורסם 'מעלות התורה' שהודפס לראשונה בשנת תקפ"ד. נלב"ע בשנת תקס"ז.



אם הפהן המשיח יחטא לאשמת העם... (ויקרא ד, ג')

איתא בגמ': (עבודה זרה ד ב) "א"ר יהושע בן לוי: לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה... והיינו דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי: לא דוד ראוי לאותו מעשה [דבת שבע] ולא ישראל ראוי לאותו מעשה... אלא למה עשו לומר לך... וברש"י ביאר שזו היתה גזירת מלך כדי ליתן פתחון פה לשבים. הגאון רבי אברהם אחי הגר"א אומר שדברי הגמ' נרמזים בפסוק הנ"ל: 'אם הכהן' - זה אהרן הכהן בחטא העגל, 'המשיח' - זהו דוד שהוא משיח ה', 'יחטא' - איך באו לידי חטאים גדולים כאלו? 'לאשמת העם' - להורות תשובה לרבים וליחיד.



ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני ה'... (ויקרא א, י"א)

תורה תבלין', ובוה מקיים מצות עשה של 'ובערת הרע מקרבך' שהוכפל בתורה שש פעמים. הפסוק הנ"ל רומז על ענין זה, 'ושחט אותו על ירך המזבח צפונה' - הוא זביחת היצר הרע, הנקרא 'צפוני', כדאי' בגמ' (סוכה נב א) עה"פ: (יואל ב כ) 'ואת הצפוני ארחיק מעליכם' - זהו היצר הרע. וזביחת היצר הוא ע"י התבוננות במחשבתו ובהנהגותיו, להרגיז עליו יצר טוב!

ואי' בגמ' (ברכות סא ב) תניא רבי יוסי הגלילי אומר: 'צדיקים יצר טוב שופטן... רשעים יצר רע שופטן... בינונים זה וזה שופטן...', וקשה, הלא המשפט לאלוקים הוא, ואיך ישפטום היצר טוב או היצר הרע?

וביאר אחי הגאון ז"ל: שמשפט הוא לשון הנהגה, ולכן נקרא הדיין, השופט: 'אלוהים', כי הוא מנהיג ומשגיח על בני דורו. והכי פירושו: צדיקים יצר טוב מנהיגן, כי כל התנהגותם על פי יצר טוב, והרשעים יצר הרע מנהיגן, והבינונים זה וזה מנהיגן.

ועל כן, כל מה שיחפוץ לעשות, ישקול בדעתו אם הוא מצד יצר טוב או מצד יצר הרע, ואם יבין שהוא מצד יצר הרע, ירגיז עמו ויעשה כנגד עצתו.



"קשה מאוד לכתוב אחרי עידן ועידנים על אדם שהשתדל בכל מאמצי כוחותיו להסתיר את מציאותו אף בחיים חיותו" - במשפט זה, פותח הגאון רבי ניסן וקסמן זצ"ל, מרבני ארה"ב, את קורות



## בזמן שמחה אמר פעם רבי אברהם לנכדו הג"ר שלמה זלמן: "אלו חי אני אלף אלפי שנים, לא הייתי מספיק להודות לו על כל רגע שנותן לי חיות שאוכל להדבק בתורתו..."

חתנו של מרנא החפץ חיים זי"ע, הגאון רבי מנחם מנדל זקס זצ"ל, אמר שחונתנו אמר שרבי אברהם אחי הגר"א, התאבק עם המלאך הממונה על הכסף, ויכול לו..."

שני הסיפורים הבאים כבר התפרסמו בטורינו בעלון זה, אך משום חשיבותם, ומיעוט הסיפורים על רבי אברהם, העתקנו אותם שוב: הימים ימי מלחמת צרפת עם רוסיה, חיילי נפוליון הצרפתי וחיילי אלכסנדר, קיסר רוסיה, מתכתשים זה עם זה, והגאון רבי אברהם אחי הגר"א מוילנא זי"ע יושב בבית אחד ועוסק בתורה כאוות נפשו. בדיוק באותה עת עבר שם גדוד רוסי, וראש הגדוד סר אל אותו בית כדי ללון שם. בעל הבית קיבלו בכבוד והפנה אותו לחדר הסמוך לחדר בו ישב רבי אברהם, וכיון שרק מחיצת נסרים דקה הבדילה בין החדרים, הזהיר בעל הבית את משרתי השר לבל יפריעו לאיש שבחדר הסמוך, כי איש אלוקים קדוש הוא. אחר שהבטיחו לו כי כך יהיה, נתן להם יי"ש ולחם לבן ונפרדו לשלום.

רבי אברהם הגה בתורה כל הלילה, ובבוקר נעמד לתפילת שחרית. באותה עת קם השר ממשכבו וביקש מאחד משריו שיילך לחדר הסמוך ויבקש מהאדם המתאכסן שם שינמיך את קולו, כי לא היתה לו מנוחה כל הלילה מדיבוריו ללא הפסקה. המשרת אמר לשר את ששמע מבעל הבית כי איש קדוש הוא, ובכל אופן ביקש ממנו השר כי יילך ויאמר לו את הדברים בכבוד...

ויהי כאשר נכנס המשרת אל חדרו של רבי אברהם ומצאו כשהוא עטור בטלית ותפילין, נפל עליו אימה ופחד, רעדה אחזה בכל גופו ולא יכול היה לפתוח את פיו ובהתאמצות גדולה סיבב את פניו לאחור ויצא מהחדר.

כאשר סיפר זאת לאדונו השר, זלזל ואמר: "איש פתי ושוטה אתה!... אמרו לך שהוא איש קדוש, לכן אתה מדמה פחד ומורא..." ומיד קרא למשרת אחר וציוה אותו שיאזור אומץ ולא יבהל מהאיש

חיי הגאון רבי אברהם אחי הגר"א בפתיחת ספרו 'מעלות התורה', שהוציא לאור יחד עם הגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל. אגב, פעם שח הגאון רבי מיכל, כי הוציא לאור את הספר 'מעלות התורה' לרבי אברהם אחי הגר"א, כדי להבעיר את חשקת התורה בעולם...

"ובפרט" - ממשיך רבי ניסן וקסמן את הקדמתו - "שעמדה לו חכמתו ושחקה לו השעה למלאות את מבוקשו זה, בהמצאו בצל נשרי הדורות וארזי קל, כהגר"א וחבורתא קדישא דיליה. אמנם גם אורם המבהיק לא האפיל לגמרי על אישיותו המזהירה, ומבין חרכי ואשנבי זמנו מתנוצצים לפנינו קרני זיו תארו והדרו, ומבין המית גלי הדור דעה ההוא, מגיע אלינו הד קול דממת קודש של נשמת המחבר רבי אברהם ז"ל..."

בזמן שמחה אמר פעם רבי אברהם לנכדו הג"ר שלמה זלמן: "אלו חי אני אלף אלפי שנים, לא הייתי מספיק להודות לו על כל רגע שנותן לי חיות שאוכל להדבק בתורתו..." ועוד היה אומר: "מגודל חלישות כוחי איני יודע מאין נמשך החיות שלי, רק שאני יודע שרוב השמחה וגודל התענוג שמעמל התורה, היא המקיימת אותי בחיים..."

לעת זקנותו, הוצרך פעם רבי אברהם לנסוע למקום מסוים, והדרך הרגילה עברה במרחק מה מגבול ארץ אשכנז (גרמניה), ואפשר היה לקצר אותה ע"י כניסה אל תוך ארץ אשכנז.

רבי אברהם, התנה עם בעל העגלה שלא יאריך את הדרך ולא יכנס אל תוך ארץ אשכנז. הנסיעה היתה בלילה, ומשראה העגלון שרבי אברהם מתנמנם, רצה לקצר את הדרך ונכנס אל תוך ארץ אשכנז. לפתע, צעק עליו רבי אברהם: "מדוע אתה מרמה אותי...? הלא התניתי עמך שלא תעבור שם...?!"

התבייש העגלון, ושאל: "מנין לך רבינו שאני מרמה אותך...?", "מה אתה שח?" - ענה לו רבי אברהם - "הלא מכיר אני באוויר המחניק שהננו בארץ אשכנז..."

אמר הכותב: יש לומר שהתנגדותו של רבי אברהם להיכנס לגרמניה, הגם שאחיו הגר"א זי"ע היה בגלותו אף בגרמניה, משום שבין השנים שהגר"א היה שם, עד זקנותו של רבי אברהם, פרצה שם ההשכלה, וכנראה שמחמתה הרגיש את המחנק...

אחיו, מרנא הגאון מוילנא זי"ע, העריכו עד מאוד. נכד רבי אברהם הג"ר שלמה זלמן מספר שהגר"א אמר עליו שהוא נשמה בלי גוף... פעם שמע הגר"א שקראו אותו בשם 'חסיד', מיד אמר: "איני חסיד, שהרי איני מקיים אלא מה שכתוב בשולחן ערוך, והלא זה מוטל על כל אחד ואחד מישראל, אבל אחי רבי אברהם ראוי והגון לשם זה..."

שבת אחת הוזמנו ההורים - רבי אברהם ורעייתו לילנא לשמחת בר מצוה של אחד הנכדים. ילדיהם ביקשו מהרב של וילנא שינסה לשכנע את אמם לבוא לגור בקביעות בוילנא, ובכך יוקל עליהם ועל הוריהם. קרא הרב לרעיית רבי אברהם וניסה להפציר בה לעשות כבקשת ילדיה, ענתה לו הרבנית: 'יהיה מה שיהיה, אני לא אעבור לילנא, אך משום כבודו של הרב אספר לו מדוע רוצה אני בכל מאודי להמשיך ולהתגורר בקידן.

וכה ספרה לו הרבנית: יום אחד ערב סוכות היה, בעלי חוזר מבית הכנסת כשארשת של עצבות על פניו, שאלתי אותו לפרש הדבר, והוא סיפר לי כי סוחר האתרוגים היה בבית הכנסת והציע לבני הקהילה אתרוג יפה ומהודר, אך המחיר אותו ביקש עבור האתרוג היה גבוה מידי מכדי שנוכל כל בני הקהילה לרכשו בשותפות, גם הסכומים הרבים שכל אחד הסכים לתת עבור האתרוג לא הגיעו למחיר אותו דרש הסוחר, והוא כנראה ימכור את האתרוג לקהילה אחרת, ועל כך אני מצטער, שבחג סוכות הקרב ובא לא יהיה לנו אתרוג ולא נוכל לקיים את מצות החג.

בראותי את צערו של בעלי - המשיכה הרבנית בספורה - הצעתי לו שכיון שאנחנו כבר מבוגרים וילדינו כבר אינם גרים אתנו, הרי איננו צריכים בית כה גדול, הבה נמכור את הבית ונקנה לנו בית קטן יותר, ובכסף שישאר נקנה את האתרוג עבורך ועבור כל בני הקהילה. בעלי הסכים להצעתי, אך כדי שהוא יהיה בטוח כי גם אני מסכימה ואינני אומרת כך מהשפה ולחוץ, ביקש כי אני יטפל בענייני המכירה והקניה של הבית. חיש מהר שלחתי להודיע לסוחר האתרוגים שלא ימכור את האתרוג לקהילה אחרת ומחר אביא לו את דמי האתרוג, מתווך הדירות מצא עבורנו בית חדש מול הבית הישן, ובכך זכינו כי יהיה לקהילתנו אתרוג נאה ומהודר, שמחתו של בעלי לא ידעה גבולות, הנה הוא זוכה לקיים מצוות לולב ואתרוג בהידור.

זקנה אני וחלשה, חיי באמת לא קלים - ממשיכה הרבנית לספר לרבה של וילנא - אינני בריאה וקשה לי מאוד, אך מה שמחזיק אותי היא העובדה שכל בוקר כאשר אני קמה, אני זוכה לראות את הבית שמכרנו עבור קיום מצוה, אינני מתארת לעצמי איך יראה יומי אם לא אראה בבוקר את הבית שמכרנו עבור האתרוג, אכן בוילנא יש לי הרבה נחת, וכמו"כ לא קל לי להטריח את ילדי לבוא לקידן לתמוך בנו, אך אינני מסוגלת לוותר על המראה המשמח הזה מיד יום ביומו - לראות את הבית שמכרנו עבור אתרוג, בלי זה ודאי לא אשרוד.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש,  
כתבו ל: [israel.layosh@gmail.com](mailto:israel.layosh@gmail.com)

ההוא, כי ככל האדם הוא, "אל תשעה לדמיונות חברך, לך ובקש מהאיש שינמיך את קולו עד שנעזוב את המקום..."

אך כפי שקרה לראשון, קרה לשני, רק ראה את רבי אברהם מעוטר בטלית ותפילין, נתקף בפחד נורא, ובקושי רב הצליח להזיז את אבריו ולשוב אל חדר השר.

הישנות המקרה לא השפיעה על השר, להיפך, הוא התרגו על משרתיו ואמר להם: "טפשים ופתיים אתם, עד כמה גדול כח הדמיון להטיל אימה בלא כל סיבה...? אגש אני אל האיש ההוא..."

וכפי שאתם מתארים לעצמכם, מה שקרה למשרתים קרה לאדונם, מייד כאשר פתח השר את הדלת וראה את פני רבי אברהם עטורים בתפילין, נפל עליו פחד איום וגם הוא החל רועד בכל גופו, וינס החוצה כל עוד נפשו בו...

בחיל וברעדה נגש השר אל בעל הבית וסיפר לו את כל אשר ארע לו ולמשרתיו, כאשר ראו את פני איש האלוקים, כהגדרתו, וביקש ממנו כי ישאל אותו מדוע הוא עשה להם ככה?

"לא עשיתי להם כלום" - אמר לו רבי אברהם - "אלא כאשר הם באו אלי, הייתי עטור בתפילין, והלא ידוע שכאשר הם מונחים על ראש זך וטהור, אימה נופלת על עמי הארץ, כדכתיב 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'".



'קידן', עיר קטנה ליד 'וילנא', בה התגוררו רבי אברהם אחי הגר"א ואשתו הרבנית, יותר מעשרה ילדים היו להם וכאשר הם נישאו הם עברו לגור בוילנא, העיר הגדולה אשר היתה מטרופולין של מלך, תלמידי חכמים, רבנים ודיינים גרו בה, ועולם התורה פרח ושגשג בוילנא. לעומתה 'קידן' היתה עיירה קטנה ממנה לאין ערוך, הן בכמות והן באיכות.

לעת זקנותם של רבי אברהם ורעייתו, היו ילדיהם מגיעים אליהם מוילנא כל אחד בתורו, כדי לתמכם ולסעדם, טרחה גדולה היתה זו עבורם, אך הם עשו זאת בשמחה ובאהבה, הרי כיבוד אב ואם מצוה רבה היא. מידי פעם היו הילדים מציעים להוריהם שיעברו לגור לידם בוילנא, 'יש לכם בוילנא משפחה גדולה, נכדים ונינים לרוב, מה לכם לחפש בקידן, בואו וגורו ליד הנחת שלכם' היו מפצירים בהם הילדים. אך רבי אברהם ובעיקר אשתו הרבנית התעקשו להמשיך ולהתגורר בקידן, ולמרות כל הפצרותיהם של הילדים, ועם כל הקושי שלהם לבוא לכבדם בקידן, המשיכו ההורים להתעקש ולא לעבור לגור בוילנא.

077-2222-666 או \*4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת



24  
שעות

# להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א



הרב **דוד בוק שליט"א**  
שיעורים מבוארים בלימוד התוס' על  
סדר הדף היומי

שלוחה 29



הרב **חיים שמרלר שליט"א**  
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 25/26



הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**  
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 21



הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**  
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1



הרב **מאיר שפרקר שליט"א**  
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 22



הרב **אפרים סגל שליט"א**  
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 23/24



הר' **אברהם פוקס הי"ו**  
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו  
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי

שלוחה 3



הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**  
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 131



הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**  
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 28

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: \*4992 או 077-2222-666

כל הלכות ערב פסח שחל להיות בשבת, הלשון קצרה ונעימה  
מאת הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א



## הלכות ערב פסח שחל בשבת

תמצית הלכות ערב פסח שחל בשבת, מתענית הבכורים ביום חמישי, ועד לקידוש של ליל הסדר והדלקת נרות יו"ט, בקיצור נמרץ ובשפה ברורה ונעימה, מאת הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א, רב בביהמ"ד של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א, ומח"ס 'ילקוט הליכות'.

### א. תענית בכורים ביום חמישי או שישי.

כתב הטור [סי' ת"ע] הבכורות מתענים בערב פסח, זכר לנס שניצולו ממכת בכורות. כשחל פסח במוצאי שבת, מתענים הבכורים ביום חמישי י"ב ניסן. בשו"ע [שם ס"ב] הביא ב' דעות אם צריך להתענות כלל, והרמ"א הכריע להחמיר. גם אלו שמתענים בכל שנה בשנה זו מקילים לצאת בסיום. [שו"ת מהר"ש הלוי ס"ג, חק יוסף שם סק"ב]. מאידך יש מחמירים לעשות סיום גם בערב שבת לצאת דעת כל הראשונים. [בקונטרס ערב פסח שחל בשבת להג"ר יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, וכך נהג הרה"ק מהר"א מבעלז זצ"ל].

### ב. בדיקת חמץ בליל שישי או ל"ג ניסן.

בודקים את החמץ בליל י"ג ליל שישי, ומברכים ואומרים אחר כך את הנוסח כבכל שנה, אלא שבשנה זו משאירים כמות החמץ שצריכים לאכול עד סוף זמן אכילת חמץ בשבת בבוקר. [שו"ע ונו"כ סי' תמ"ד ס"א].

### ג. זמן שריפת חמץ בערב שבת י"ג ניסן.

בערב שבת י"ג ניסן, שורפים את החמץ לפני שעה שישית כבכל שנה, כדי שלא יבואו לטעות בשאר שנים. ובדיעבד יכול לשרוף כל ערב שבת עד זמן קבלת שבת. [שו"ע הרב שם ס"ה].

### ד. צריך להפריש חלה מהמצות בערב שבת.

צריך לזכור להפריש חלה מהמצות בערב שבת, כי בשבת ויום טוב אסור להפריש חלה, ונוהגים לשרפן בשריפת חמץ. [ילקוט הליכות].

### ה. שלא לאכול חמץ בערב שבת לאחר שריפת חמץ.

מותר לאכול חמץ גם לאחר שריפת חמץ בנוסף לשלש סעודות דשבת. [בה"ל שם ד"ה ומשיירין]. מאידך לדעת כמה גדולים אין לאכול חמץ לאחר שריפת חמץ כי אם מה שחייבים בסעודות שבת, כדי שלא יבואו לטעות בשאר שנים. ולדעת כולם צריך להזהיר על

שמירת החמץ שלא יתפזר בבית. [תמידים כסדרם].

### ו. שלא לבשל חמץ בכלים שיצטרך להדיח בשבת.

כתב השו"ע [שם ס"ג] דנוהגים שלא לבשל חמץ לכבוד שבת בכלים שיצטרכו להדיח בשבת, כי לא הותרה הדחת כלים בשבת רק כשהוא לצורך שבת, ובדיעבד, כתב המשנה ברורה להתיר ההדחה רק על ידי נכרי. מאידך בכלים שיכול לזרוק לאשפה, מותר. [ילקוט הליכות].

### ז. שלא לאכול חמץ חם מכ"ד שעות קודם לסוף זמן אכילת חמץ.

אלו שיש להם סתימות, כתרים, קוביות, בשינים, ראוי שלא יאכלו חמץ חם מכ"ד שעות לפני זמן איסור אכילת חמץ. [שו"ת מנח"י ושבח"ל]. וכתב המשנה ברורה [שם] דהמנהג לאכול חמץ קר בסעודות שבת, ומאכלי שבת החמים בכלים של פסח. ובשער הציון [סק"ד] הוסיף שלא לערות רותחים מכלי פסחי לכלי חמצי אלא כשאין בדעתו להשתמש בכל הפסח בכלי זה. ויזהר שלא יגע בכלים של פסח רק לאחר שטיפת הידים מחשש חמץ.

### ח. מותר להאכיל מצה לקטנים בערב שבת וליל שבת.

הוראת בעל הבאר משה מדעברצין [הו"ד בנט"ג], שמותר להאכיל לקטנים מצה בערב שבת, הגם שנוהגים שלא לאכול מצה מראש חודש ניסן, מכל מקום חשש התעסקות הקטן בחמץ גרע טפי. ובערב פסח ממש מעלות השחר, בקטן שאינו מבין מסיפור יציאת מצרים, מותר, ואם מבין כבר, כגון ששואל מה נשתנה, אסור. ולאחד ששאל להגאון רש"ז אויערבאך זצ"ל שבכל שנה נוהג להחמיר שלא

לאכול מצה מר"ח ניסן, ועכשיו מפני חשש חמץ רוצה לאכול מצה עד ערב פסח, האם צריך לזה התרת נדרים, השיב, שכיון שאין המנהג מוסכם לכל הפוסקים די בהתרת נדרים ומסירת מודעה של ערב ראש השנה.

**ט. איך ינהגו האוכלים את החמץ במרפסת או בחצר ושאר הסעודה בבית.**

א. האוכלים את החמץ בחצר או במרפסת ורוצים לחזור לבית להמשיך באכילת בשר ודגים וסעודת שבת, יכוונו בעת הקידוש שרוצים לאכול החמץ במרפסת או בחצר, דדינם כחדר שני בבית אחד שבעת הצורך מועיל הכוונה בזה שייחשב לקידוש במקום סעודה, ונכון יותר שיוכל המקדש לראות את המרפסת או חצר. ומי שיכול גם לקדש במרפסת או בחצר, ודאי שזה יותר טוב. [ע"פ שו"ע רמ"א ובה"ל ס' רע"ג ס"א].

ב. וכתב בשו"ת חשב האפוד [ח"ג ס"י], דכשחוזרים אחר כך לבית לאכול את כל הסעודה, אין צריכים לברך על מה שאוכלים, לפי שאינו נחשב כסילוק מהפת, על פי הרשב"א דאפילו מי שמשך ידו מהפת אינו צריך לברך על דבר שבא להשביע כבשר ודגים, ובפרט בערב פסח שאינו מסלק עצמו מהפת אלא כדי להינצל מחשש חמץ.

ג. ובגמר הסעודה יכולים לברך ברכת המזון בבית. [והסכים לזה מחותני הג"ר אברהם שרגא שטיגליץ, מאידך עיין משכ"ב בשו"ת מנחת יצחק ח"ו ס' מ"ח].

**י. השכמה בשבת, אכילת ב' סעודות, זמן ההפסקה בין הסעודות, וסדר סעודה שלישית.**

א. בשבת זו נוהגים להשכים, כדי שיוכלו להספיק לאכול ב' סעודות לפני זמן איסור אכילת חמץ, וזמנה המדויק מופיע בלוח שנה בכל עיר. אמנם אין חייבים לאכול פת בכל סעודה יותר משיעור כביצה. ב. ויפסיק בין סעודה לסעודה זמן מה, לדעת הדרכי תשובה, רבע שעה, לדעת החזון איש, חצי שעה, והמהרש"ל בהגהות על הטור ס' רצ"א כתב, שנוהגין להפסיק מעט בדברי תורה או בטיוול קצת. ג. אולם כיון שלדעת הרבה פוסקים אין יוצאים ידי חובת סעודת שלישית כשאוכלה בבוקר, רק לאחר זמן מנחה גדולה, על כן יראה לאכול לאחר מנחה מיני פירות או בשר ודגים, ויכוין לצאת בזה ידי חובת סעודה שלישית, וטוב יותר שיאכל בשר ודגים. [ע"פ שו"ע רמ"א ומ"ב שם ס"א, נט"ג].

**יא. שצריך לנקות השיניים, ואיך מנקים שיניים תותבות.**

ינקה את שיניו מהחמץ הדבוק בהם, [בלא מברשת מחשש הוצאת דם מהחניכיים]. וכתב בשו"ת מנחת יצחק [ח"ח סל"ז] דמי שיש לו שיניים תותבות מותר לערות עליהם מים רותחים מכלי ראשון, לפי שאין צריך להכשירם כיון שלא אכל חמץ חם בכ"ד שעות האחרונים והבליעות נותן טעם לפגם, וגם דנראה כמדחים לנקיון, ואין כאן משום איסור מתקן מנא.

**יב. השלכת החמץ לבית הכסא או לאשפה, ולבטלו בזמן.**

א. צריך להשליך את כל החמץ הנשאר לבית הכסא או לאשפה שברשות הרבים, ולומר את נוסח הביטול כבכל שנה, ויראה לעשותו עד סוף זמן ביעור חמץ, כל עיר לפי הזמן המופיע בלוח. [שו"ע ומ"ב שם סעי' ד-ה].

ב. בשעה חמישית החמץ עדיין אינו מוקצה אפילו שאסור לאכול, דיכול להאכילו לבעלי חיים או ליתן לנכרי, אכן משעה שישית הרי זה מוקצה, ועל כן אם ימצא חמץ אחר שעה שישית, יאמר לנכרי לזרקו לבית הכסא או לאשפה. או יכפה עליו את הכלי, כדן המוצא חמץ בשבת ויום טוב של פסח, ויבערנו מיד במוצאי יום טוב. [שו"ע הרב ומ"ב שם].

**יג. המחליף את בגדיו החמצים יחליפם מבעוד יום.**

הרוצה להחליף בגדיו החמצים לבגדים אחרים, יחליפם מיד לאחר שהשליך את חמץ מבעוד יום, כדי שיהנה מהם גם בשבת ולא יהיה בכלל מכין משבת ליום טוב. [ע"פ כה"ח ס' תקכ"ט סקכ"ג].

**יד. סידור הבית ונקיונו, שלא לסדר בשבת את השולחן לליל הסדר.** מותר לסדר הבית ולנקותו מפני כבוד השבת עצמו, אך אסור להכין את השולחן לצורך ליל הסדר כי אין שבת מכין ליום טוב, אך על ידי נכרי מותר. [דעת תורה ריש ס' תמ"ד].

**טו. שלא לומר בשבת שהולך לנוח לכבוד ליל הסדר.**

ראוי לנוח בשבת אחר הצהרים כדי שיוכל לערוך את הסדר ללא עייפות. [הנהגת הראשונים הו"ד בנט"ג]. מכל מקום אין לומר שהולך לנוח לצורך הלילה משום איסור הכנה משבת ליום טוב. [מג"א ס' ר"צ סק"א].

**טז. להזכיר לנשים לומר המבדיל בין קודש לקודש.**

נשים שלא התפללו מעריב בליל יום טוב, ולא אמרו ותודיענו, יאמרו ברוך המבדיל בין קודש לקודש, קודם עריכת השולחן לסדר, והדלקת הנרות, ועשיית מלאכות המותרות ביום טוב. ולענין אכילה ושתייה צריכות להמתין לקידוש. [מ"ב סימן רצ"ט סקל"ו].

**יז. החלפת הפתילות לכבוד יום טוב. להכין את הפתיל צף מערב שבת.**

א. צריך להכין אש דולק מערב שבת, כדי שיוכל להעביר ממנו אש במוצאי שבת לצורך הדלקת נרות יום טוב.

ב. וכתב הגאון רבי עקיבא איגר [בסימן תק"א בהגהותיו על הט"ז סק"ז] דמותר להוציא את הפתילות הישנות שכבו ולהחליפם לחדשות בליל יום טוב. [על פי מה שכתב הרמ"א בסימן תק"ט ס"ז דמותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש ושמחת יום טוב. ולכתחילה טוב שינער את הפתילי צף הישנים לתוך האשפה, כי אין עושים גרף של רעי לכתחילה, ובדיעבד אם ניערם על השולחן, מותר לטלטלם

לכהן כרבה של העיר בריסק, הוא סירב להצעה בכל תוקף. כל ההשתדלויות שעשו בכדי לשכנעו לקבל על עצמו את הרבנות - עלו בתוהו, עד שהעלו בפניו את הטענה כי עשרים וחמישה אלף יהודי בריסק עומדים וממתנינים לבואו. לשמע הדברים קם רבי יוסף בער ממקומו, וללא שהיות נסע לבריסק, שהרי כאשר כל כך הרבה יהודים מחכים - אי אפשר לסרב!..."

כאשר אחד ממקורבי רבינו הביע בפניו את התמיהה, מפני מה בחר לצאת מתוך ד' אמות של הלכה וליטול על שכמו את עול הציבור, השיבו מרן כהאי לישנא:

"כל אחד מבין את כוונותיו של רבי אלעזר מנחם באופן אחר, זה אומר שהרב שך מתכוון לכך וזה סבור כי הוא מתכוון אחרת. אולם אני סובר כי הרב שך הוא אדם נקי בתכלית הנקיית, וכל כולו קודש לשם שמים, ועל כן החלטתי לחבור אליו בכל אשר יפנה!"

באחת המערכות שהוכוונו על ידי מרן הגרא"מ שך ומרן הגרי"ש אלישיב גם יחד, נשאל רבינו על ידי אחד מצאצאיו, מפני מה נעתר לעסוק בענייני הנהגת הציבור, לאחר עשרות שנים בהן הרחיק עצמו מכל עניין פומבי.

מרן השיב על אתר כהאי לישנא: "כאשר רבי אלעזר מנחם מבקש - אינני יכול לסרב לו, מפני שהוא אדם נטול כל נגיעות אישיות, וכל מעשיו מרישא ועד סיפא הינם לשם שמים בלבד. ועל כן מה שמבקש הוא ממני מוכרח אני לעשות!"

נכד רבינו, הרב אברהם צבי ישראלזון, מספר: "באחת ממערכות הבחירות, שנוטטה בעוז ובגאון על ידי מרן הגרא"מ שך זצ"ל, נכנסתי לחדרו של סבי, וסיפרתי לו כי ישנם תלמידי חכמים המבקשים לחלוק על דרכו של מרן ראש הישיבה, ולבקש את המהלכים שנקט באותה מערכה ציבורית.

"רבינו השיב לי כהאי לישנא: 'שאל את אותם אישים, האם אירע להם אי פעם מעשה כזה, שבעת שהתקשו בעצם ליל בקטע רמב"ם מוקשה, הם רצו לישיבה כשחולצת פיג'מה לגופם, בכדי לברר את ביאור דברי הרמב"ם. אם לא אירע להם מעולם מקרה שכזה, הרי שאין להם כל זכות לחלוק על רבי אלעזר מנחם, מכיוון שעדיין חסר להם באהבת התורה!'..."

(מתוך הספר 'עמודו של עולם')

לנאום בציבור, אולם אף על פי כן עלה בליבו החשש, שמשום "עת לעשות לה' הפרו תורתך", יסבור אי מי שיש להפר את התנאי, ולכבדו במהלך המעמד לשאת דברים בפני קהל ההמונים. ועל כן עמד והעלה עיקרי דברים על הכתב, כדי שבעת הצורך לא יהיה עליו לסרב לשאת מדברותיו בפני המוני בית ישראל.

בסופו של דבר התקיים התנאי, ודמותו של רבינו היושב על בימת האולם, אפוף דומיה, הקרינה מהודה וזיווה על קהל האלפים, שזכה לחזות בקלסתר פניו ההדור כמלך ביופיו.

ברבות השנים, הנהגתו המרוממת של רבינו, שנעשתה בקול דממה דקה, החלה לתת את רישומה על כל הגולה ובכללם הרחוקים מתורה ויראה, ואף על אומות העולם. הכל רחשו כבוד ויראה לדעתו, וידעו, כי כל הוראה היוצאת מפיו שקולה ומדודה בפלס, ומנופה ומבוררת באינספור כברות.

בשנות קדם, נהג מרן הגרא"מ שך להטריח את עצמו מעת לעת למעונות של רבינו, כדי להיוועץ בו בנושאים שונים שעמדו על הפרק, ולשתפו בענייני הנהגת כלל ישראל. רעיית רבינו, שכל משאת נפשה היתה שבעלה הגדול יוכל לשקוד על תלמודו בהשקט ושלווה ובלא כל הפרעה, הצרה על שענייני הציבור טורדים את מנוחתו ומפריעים אותו מתלמודו.

באחת הפעמיים בהן פקד הגרא"מ שך את מעונו, פנתה הרבנית אל מלווה ושאלה האם היא רשאית לשאול שאלה. כשנענתה בחיוב פנתה הרבנית אל הגרא"מ, ושאלה מפני מה בעלה נאלץ להפסיק מתלמודו לצורך ענייני חולין.

הגרא"מ שמע את שאלה של הרבנית, ותיכף השיב מיניה וביה: "וכי את מי רוצה את שאשאל, את מי שלא לומד!?"

לאחר מכן ביקשה הרבנית שיברך את בעלה, שיוכל ללמוד ללא טרדות, ואכן הגרא"מ שך נענה לבקשתה, ובירך את רבינו שיזכה לשקוד על תלמודו בשלווה ובלא כל הפרעה.

בעניין זה הוסיף וסיפר רבי יהודה צארום: כאשר שאלנו את מרן הגרא"מ שך, כיצד זה עלה בידו לשדל את מרן הגרי"ש לצאת מד' אמותיו ולהנהיג את כלל ישראל, הוא השיב כהאי לישנא:

"אחת הטענות שהעליתי בפניו, היתה ראייה ממעשה אודות מרן בעל ה'בית הלוי'. בתחילה, כשהציעו לרבי יוסף בער סלוביצ'יק

077-2222-666 או \*4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת



## זכרונות ילדות בגיל שבעים

חיבור זה בין הנשמה לתורה - קיים אצל כל אחד, גם אצל היהודי הרחוק ביותר, ואי אפשר לדעת מתי יצוץ הזיכרון ויטלטל אותו.

לאחד המלונות בחו"ל הגיעה קבוצת זמרים ונגנים. הזמר הראשי היה אדם מבוגר בגיל שבעים, זמר מדופלם, בקי בשפות רבות, ויודע לזמר כמעט בכל שפה שיבקשו ממנו.

למלון הזה היתה גם מחלקה יהודית, ובה בית כנסת. יום אחד, בעת ההפסקה, טייל הזמר במלון, ולפתע נשמע באזניו ניגון מתוק... "אמר ליה אבי... אמר רבא..." הוא הצטמרר והתיישב על הספסל, ממוגנט למנגינת הלימוד.

מה פשר הדבר? האם מתארחים כאן, במלון, זמרים נוספים? - הרהר. אני חייב לראות מהיו הזמר הזה!

פתח את הדלת ונכנס. הוא ראה אברך יהודי יושב ולומד גמרא בקול מתנגן, התיישב, ועשה עצמו מעלעל בספר, ובאמת אזנו כרויה לקול ניגון הלימוד: "אז לדעת שמואל...", לומד ומנגן את מילות הגמרא הקדושות.

אותו זמר זקן, שהתנהג כגוי לכל דבר, לא יכול היה לעמוד בכך. נגש אל האברך ושאל: "מה אתה לומד? אולי אוכל גם אני להצטרף ללימוד?"

"מי אתה?", שאל האברך.

"אני פלוני, הזמר המפורסם ממקהלת הזמרים המתארכת כאן במלון".

"ואתה יהודי?"

"כן, בודאי, אני יהודי, ואני מבקש ממך, תעשה לי טובה, תביא מסכת בבא קמא ונלמד ביחד את המשנה: ארבעה אבות נזיקין: השור הבור המבעה וההבער... אני כה משתוקק לכך!"

"דע לך", המשיך הזקן וספר בהתרגשות, "עד גיל אחת עשרה הייתי לומד חומש, משנה, גמרא ופוסקים. כשהייתי בגיל אחת עשרה אבי הוציאני מהתלמוד תורה, הכניסני לגימנסיה, ואחר כך לקונסרבטוריום. כשגדלתי הפכתי להיות זמר מדופלם, ושכחתי לגמרי מהתורה, מהדת ומהיהדות בכלל. והנה עתה, כששמעתי אותך לומד בנעימה, המנגינה המופלאה הזו שבתה את לבי, והזכירה לי נשכחות. אני מבקש ממך, אנא, למד אתי גמרא!"

האברך נענה לבקשתו, ישב עמו שעה שלמה והם למדו יחד. בסיום הלימוד ביקש הזקן שהלימוד המשותף שלהם ימשך.

הבחור הביע את נכונותו לבוא לביתו של הזקן מדי יום. הם קבעו זמן, וכך התחילה ביניהם חברותא מיוחדת במינה. הלימוד הביא את אותו זקן, לקבל על עצמו על מלכות שמים בגיל שבעים!

ללמדנו מה גדול כוחם של געגועים, ומה עצומים הם הזיכרונות הקבועים בנפש האדם, והקשר שהיה לו בילדותו אל התורה הקדושה.

(מתוך הספר 'משכני אחריו')

ספר הזוהר הקדוש, שער הכוונות ותשובות הרשב"א, מאירי, ערוך לנר, ערוך השולחן והפרי מגדים... המלאך קורא במהירות הבזק, והילד קולט וזוכר את הכל!

כאשר יוצא התינוק לעולם ועומד לפתוח את פיו, בא המלאך וסוטר על פיו. מיד הוא שוכח את כל הלימוד שלמד עם המלאך בבטן אמו, ויודע רק לשחק במשחקי פעוטות ולשיר שירי ילדים. "ונשכח כל השבע" - כל התורה כולה נשכחת ממנו.

אמנם, הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל סיפר, שארע מקרה שבו המלאך לא הצליח לסטור על פיו של הילד, והנה פלא פלאות: בהיותו בן שנה, כשפתח הילד את פיו, והחל לדבר, הוא התחיל לומר את כל התורה כולה. על יד השולחן אמרו חידוש על הפסוק הראשון בתורה, והילד החל לצעוק את כל הפסוקים. הזכירו את מסכת ברכות - והילד מצטט: "מאימתי קורין את שמע בערבית משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן...". עברו למסכת שבת - והילד ממשיך את הכל. פתחו שולחן ערוך, התחילו את הסעיף הראשון, והילד מצטט מילה במילה. הביאו את הספר 'בן איש חי' - והנה גם אותו הוא זוכר מילה במילה.

המחזה הדהים את כל מי שנכח בו. איש לא הבין מה קרה, אולי רוח נכנסה בילד?

נבוכים הם הביאו את התינוק לאדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זצ"ל, שהיה ענק רוח ובעל רוח הקודש. הרבי קבע שהמלאך לא השכיח ממנו את התורה שלימד אותו, ואמר כי הילד עלול לשבש את העולם כלו, שכן היו ספרים שפתחו לפניו והוא לא הכירם, וכך ידעו שהספרים הללו אינם מתקבלים בשמים, כי מחבריהם לא חברום לשם שמים. עוד אמר, כי הילד עלול, חלילה, למות בגלל עין הרע של בני אדם. מיד סטר לו על פיו, ומני אז לא ידע אף מילה, והכל היה כלא היה.

מקשים כל המפרשים על הגמרא: לשם מה יושב המלאך עם התינוק, ומקריא לו את כל התורה כולה, אם לאחר מכן הוא שוכח הכל?

בארו, שהתורה עמוקה ביותר, ואדם רגיל אינו יכול לקלוט אותה כלל ועיקר. היא אינה ברת הבנה! כדי שתהיה לאדם אפשרות לקלוט דברים נשגבים כאלו, חייב הוא לקבל את הבסיס לדברים הללו, כשהוא חקוק בתוך נשמתו ומוחו. כך יוצא, שכאשר הוא ילמד, הוא יחזור למעשה על דברים שהוא כבר יודע, ונשמתו כבר קלטה ולמדה.

זו הסיבה לכך, שלפעמים תוך כדי לימוד יש לנו תחושה שנוכרים במשהו מוכר. כשמנסים אנו להיזכר מתי למדנו דבר כזה, לא מצליחים. אין זאת אלא שברגעים אלו נזכרים אנו באותו חידוש ששמענו נשמתנו בהיותנו במעי אמונו...

אלמלא הייתה הנשמה קולטת את דברי התורה בתקופת העיבור, לא היה לנו את החיבור עם התורה הקדושה.

זה, וכבר הקדימם הגר"ח קנייבסקי ושאל את החזו"א עצמו, והשיב שב'לאו' הזה של חילול ה' בלשון הרע, שייך רק לח"ח בעצמו שלא טעם טעם לשון הרע... וגם לו אין זה שייך.

## אילו היית ב'קוסובה' לא היה נפצע עינך

כתוב בספר 'מעשה איש' מעשה שהיה ברבי יוסף ספרוני שעסק במלאכתו בעיר וילנא, ונפצע בעינו תוך כדי עיסוקו במלאכתו, ושוב לא היה יכול להמשיך בעסק מלאכתו, והיה מסתובב הרבה בבית הג"מ רבי שמואל גריינמן, שם היה מקומו הקבוע של החזו"א איש, ישב ויגע שם בתוה"ק. החזו"א שאל את רבי יוסף, מה קרה לך שאתה מסתובב כאן? וסיפר לו כל המעשה שנפצע בעינו, והוסיף שהיה לו מזל שזה קרה בוילנא והיה שם רופא מומחה מיד, והציל לו את העין, שאילו היה בעיר מגוריו בקוסובה, כבר לא היה נשאר מהעין כלום... החזו"א איש לא נתן לו לגמור את המשפט, וסיים 'תכן שאילו הייתה בקוסובה לא הייתה קורית כל הפציעה כלל'. כך הם החיים של יהודי מאמין בהשי"ת, ואע"פ שחז"ל אמרו שצריך לגור בעיר שיש בה רופא, זאת משום שצריך לתקן את האדם ע"י כמה מיני מקרים שונים, אילו גור במקום שאין שם רופא, לא יוכלו להביא עליו כל מיני דברים קטנים לתקן את נפשו...

אך כשיגור במקום שיש רופא, אילו צריך לנקות אצבעו, יהיה לו תיכף רופא להתרפא. אך אילו היה במקום שאין רופא, לא היה נוקף אצבעו כלל. וכהרה"ק רבי פנחס קאריצער ז"ע שהיה מתענה אם היו עוברים אצלו ארבעים יום בלי איזה צער ועוגמת נפש.

(מתוך גליון ממשקה ישראל גליון צ"א תש"פ)

הנך נוהג כך? השיב הבחור, הלא אמרו חז"ל שכל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה מצננין לו גהינום. אמר לו החזו"א, 'אתה רוצה לקפוא שם בגהנום?'

## הח"ח לא טעם את ההנאה מלשון הרע, לכן כתב שהוא עובר על 'חילול השם'

בהשגחה פרטית למדנו בשיעורי הרמב"ם, שאם אדם עושה עבירה בלי שום הנאה ותענוג, עובר על חילול ה' בסתר. שאין שום הסבר למעשיו, רק פורק עול בלי שום סיבה.

והקשינו שהח"ח כשמונה מספר הלאוין על איסור לשון הרע, כתב שהלאו הט"ז הוא שהיות שעוון לשון הרע אין בו שום הנאה ותאוה, לכן כשמדבר לשון הרע עובר על חילול ה'.

וכתב הגר"ח קנייבסקי שליט"א ששאל את החזו"א איש, איך אומר הח"ח שאין שום הנאה ותאוה בלשון הרע, והרי אנשים מתענגים בלשון הרע יותר מכל תענוג? וענה לו החזו"א איש: 'כפי הנראה שמרן החפץ חיים לא טעם בימי חייו טעם של לשון הרע... כל דבר בעולם לפני שאדם טועם אותו, אין לו בו שום הנאה ושום תאוה. כמו שתספר ליהודי הונגרי על כובה וחווהג' תימני, ותאמר לו שזה טעים, יאמר לך שאין בזה שום הנאה ותאוה... כך לא ידע הח"ח את התאוה שיש בלשון הרע, לכן כתב בספרו שכשמדבר לשון הרע עובר על חילול השם, היות ואין בזה שום תאוה כלל. אך מי שנכשל ונפל, ויש לו כבר הנאה בכך, שוב אינו עובר על חילול ה', רחמנא ליצלן.

ובקובץ 'אור ישראל' דנו כמה חודשים במדור 'מילי דתמיהה' בעניין

ההכשרה עד אחר זמן ביעור חמץ (הגעלת כלים - כהן).

כב. **שולחן** שאוכלים עליו בלא מפה, צריך להכשירו. לשפוך מים מכלי שמימי רתחו כדי להגעלה כדין בשפיכה על השולחן. אם חושש שיתקלקל, ינקה השולחן היטב ויכסה בכיסוי אטום שאינו מעביר רטיבות, כגון ניר אלומיניום (מבית לוי).

כג. **כסא תינוק** צריך לנקות היטב בכל המקומות, ועל מגש האוכל יערה מים רותחים, ויכסה בכיסוי אטום וחזק שלא יקרע בימי הפסח (נטעי גבריאל).

כד. **השוכר חדר** או רכב באמצע ימי הפסח, צריך לוודא שנבדק המקום מחמץ, ואם לא נבדק יבדוק בפסח. אם ביטל החמץ קודם חג הפסח - אינו מברך על הבדיקה, ואם לא ביטל החמץ יברך על הבדיקה. בבדוק ביום אין צריך נר, ובליילה צריך נר או פנס ברכב (שו"ע תל"ה משנ"ב ס"ק ג').

כה. **אדם שיש לו נכס** להשקעה ואינו מושכר, או דירה שעדיין לא גר בה, צריך לזכור למוכרם במכירת חמץ.

טז. **שיניים תותבות** יזהר שלא יאכל בהן מאכל חמץ חם - 24 שעות קודם לסוף זמן אכילת חמץ.

יז. **הכשרתן** - אם יכול להגעילן בעירוי מכלי ראשון מה טוב, אבל אם יש חשש קלקול יכשירן בכלי שני וינקן היטב כמה פעמים. יח. **מי שיש בפיו סתימות שיניים**, כתרים, גשרים וכדומה, יש להיזהר שלא לאכול חמץ חם בתוך 24 שעות לפני סוף זמן אכילת חמץ.

יט. **קוביות ליישור שיניים**: ייזהר שלא יאכל בהן 24 שעות קודם לסוף זמן אכילת חמץ, מאכל חמץ חם. יש לדעת שמלבד ענין ההכשרה, יש חשש חמץ בעין, שקשה מאד להוציא לגמרי ע"י מברשת וקסמי שיניים (מבית לוי), לכן ישטוף וינקה עם מברשת עד כמה שידו מגעת.

כ. **כלי כסף** כגון גביע, יש להכשירם [אף שעיקר תשמישן בצונן]. ואם יש בהם חריץ בקפל שבסמוך לשפת הכוס או ברגל - ינקה שם היטב. (מבית לוי)

כא. **טבעות הנשים**: מצוי מאד שנגעו בחמץ חם ממש, לכן ינקן היטב בכל חריציהן, ויגעילן (הגרי"מ שטרן). ולא יחזרו לענדן לאחר



שלו נערכה בעת לימודיו בישיבה קטנה. בימים שלפני חגיגת בר המצוה, כשעסקו בחלוקת ההזמנות, הגיע יום אחד במיוחד אל החיידר ונכנס בהפסקה לכתה ד'.

הרבי זכר אותו היטב ושמו לקראתו. לאחר ששאלו לשלומו ולחוק לימודיו, הגיש הנער בהתרגשות את ההזמנה המהודרת, תוך שהוא מוסיף, ש"על אף שלא נהוג כל כך להזמין לבר מצוה את כל המלמדים משנים קדמוניות... אבל מוכרח אני להודות שדמותו של הרבי הנערץ מלווה אותי כל השנים, ואיני יכול לשכוח את אותו מקרה קשה, כאשר בתוכי כבר התכוננתי לגרוע מכל... והנה הרבי לא כעס ולא התרגש על כלום! אדרבה, עוד פייסני והרגיע את רוחי. ההתנהגות הנאצלת הזו היא תמיד נר לרגלי, ולפיכך באתי במיוחד להזמין את הרבי לבר מצוה!"...

(מתוך 'טיב המעשיות' - שמיני)

לאחר כמה רגעים של הפתעה ושל שקט מתוח, התעשת הילד וקם ממקומו בבושה גדולה. בפיך ברכים ניגש אל שולחנו של הרבי, הוא התנצל מעומק לב וביקש סליחה ומחילה.

להפתעתו ולהפתעת כל ילדי הכתה, הרבי נשאר שקט ושלם, ובמקום לכעוס ולהתרגז החל להרגיע את הילד ולנחמו: "לא קרה כלום", אמר, "הנה מנקה אני את השולחן כאן, ותכף ידפיסו שוב את דפי העבודה! יכול הנך לחזור למקומך, והכל על מקומו בא בשלום". הסביר לי ר' ישראל יעקב טעמו ונימוקו שבהנהגה זו, כאשר ראה גודל צער וחרטתו של הילד, שניגש ברעד ובמורא לבקש סליחה, במצב כזה לא היה צורך עוד להוסיף ולכעוס עליו. "ובלבי פנימה לימדתי עליו זכות, שסוף סוף ילד הוא ילד... ועושה לעיתים טעויות גם קשות יותר..."

חלפו כמה שנים מאותו מקרה, הילד גדל והתבגר, ומכתה ד' הגיעה עד מהרה לגיל בר מצוה, הוא כבר עזב את החיידר וחגיגת בר המצוה

### המשך מעמוד 23 | הרב בנימין בירנצווייג

היא נעמדה ואמרה: כיון שהלילה הוא הלילה בו מעבירים את המסורת לדור הבא, אני מציעה כי בני הקט יאכל את המצה. הרבי הנהן בראשו 'בודאי', זוהי מטרת ליל הסדר למען ידעו דורותיכם'. אחרי השחרור, לימים הציעו לרבי את האלמנה הזו, והם השתדכו, אותו בן קט שזכה במצה הקטנה במחנה, הפך להיות בנו וממשיך דרכו.

וכששאלו את הרבי מה ראה לגשת להצעת נישואין זו? אמר: בימים ההם בהם האופק לא היה יותר מכמה דקות ספורות ובכל מקרה לא יותר מיום, והיתה אשה כזו גדולה שהאמינה שעם ישראל חי לנצח ויש לדאוג לדור הבא, היא הראויה להמשיך עמו את השושלת. זוהי מסירות הגוף למסירות הנפש למען המצוות, להקריב את המעט של הגוף, בשביל מצוות ה' זה השיא של 'מסירות הנפש'!!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

שחיממה את לבבות היהודים השבורים. ולפתע באמצע האפיה התפרץ המפקד הרשע לצריף, ובחמת זעם ניפץ ברגליו את התנור ורמס את כל המצות שנאפו בטורח רב, ולאחר מכן אף שפך את שארית הקמח שנשארה. המפקד הסביר כי ראה מכתב שנכתב מהמחנה ונשלח החוצה על התנאים הרעים שיש להם, והנה אני בא לקראתכם ואתם כפויי טובה...

אין לתאר את עוגמת הנפש שהייתה לרבי מבלוזב ושאר היהודים... הם אספו מבין הריסות התנור את מה שנשאר, ומצאו פיסת מצה קטנה בגודל של מטבע!! בליל הסדר הם התיישבו לקיים מצות היום באכילת מצה קטנטונת זו בהתרגשות רבה, וכשהגיע זמן אכילת המצה כולם היו בטוחים כי הרבי יזכה באכילתה שכן הוא המבוגר החכם הצדיק וזה שמסר נפשו עליה, ואולם הרבי סרק את הצריף כמחפש מישהו... ואז התרוממה אשה מפאתי הצריף, זו היתה האלמנה קאצינסקי,

### המשך מעמוד 29 | הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א

שעיקרם להאיר. אם יכול לחבר ב' נרות יחד כדי שיהא לו אבוקה, יעשה כן. ויש נוהגים שלא לחבר ב' נרות יחד, אלא מברך עליהם כך. ואפשר לברך גם על נר יחיד. [מטה אפרים סימן ת"ר באלף המגן סק"ג, שש"כ פס"ב סי"ה, והעיר הגרש"ז אויערבאך דצריך עיון אם מותר להדליק אבוקה ביום טוב כשאין כוונתו להאיר אלא להידור אבוקה, שש"כ שם. ובקובץ מבית לוי הביא שבעל שבט הלוי בירך על הנרות שהדליקו לכבוד יום טוב ולא קירב הנרות זה לזה].

ב. אין מברכים על הבשמים, ואם טעה ובירך, אין זה נחשב הפסק. [מ"ב סימן תע"ג סק"ג, שש"כ שם סכ"א].

לאשפה. שו"ת באר משה ח"ח סימן קס"ז]. ג. יש להכין את הפתילי צף בערב יום טוב. [ועיין בשו"ת שבט הלוי ח"ט סקכ"ח או"א, דאם לא הכין מערב יום טוב, מותר להכניס השעוה לתוכן ביום טוב. אמנם שמעתי מהגר"מ סירוטה, דפתילי צף שמחוברים יחד, אסור להפרידם ביום טוב משום איסור מחתך, ולפעמים גם הנקב אינו פתוח לגמרי, ואם לא הכינם מערב יום טוב, יכין נרות אחרים].

יח. כמה פרטים להלכה בסדר קידוש יקנה"ז - יין קידוש נר הבדלה זמן. א. מברכים ברכת מאורי האש, על הנרות שהדליקו לכבוד יום טוב,



# שואלין ודורשיין בהלכות הפסח

- ◆ האם יש איסור חמץ 'עבר עליו הפסח' בפחות מ'כזית'?
- ◆ מי שניקה את ביתו מחמץ, ובדקו כדין - האם צריך לערוך מכירת חמץ?
- ◆ באיזה קנין מקנים לגוי את החמץ?

מחמץ, וכדומה - יש אומרים שצריך להטבילם לאחר הפסח, כדין כלים שנקנו מגוי.

### אופן הקנין במכירת חמץ

- במכירת חמץ - חובה להקנות לגוי את החמץ הן בקנין 'כסף' והן בקנין 'משיכה'; ולכל הפחות, במשיכה. ואם הקנה בכסף בלבד, או בקנין 'חצר', וכדומה - החמץ מותר לאחר הפסח באכילה ובהנאה.
- במכירת חמץ לגוי, כשלא ניתן למשוך את כל החמץ - ניתן להקנות את החמץ בקנין 'אגב', אלא יש להוסיף 'קנין סודר', או קנין של 'מנהג הסוחרים'.
- כאשר מקנים לגוי את החמץ בקנין כסף - מקנים אותו בסכום הקרוב לשוויו, ומקבלים מהגוי חלק מהתשלום בתור 'דמי קדימה' ותחילת פרעון, ויתרת התשלום נחשבת כהלוואה.
- כאשר הרב מוכר חמץ בשליחותם של מוכרים רבים, יזכה בכסף שמקבל מהגוי לעצמו, ולא עבור המוכרים. וראוי שהמוכרים יציינו בכתב ההרשאה שהכסף ינתן לרב.
- בשטר ההרשאה למכירת חמץ, צריך כל אחד מהמוכרים לרשום את כתובת המקום שבו נמצא החמץ, ואת המקומות המדויקים בכתובת זו, שבהם מונח החמץ הנמכר.
- מטלטלין, ניתן לקנות בקנין 'הגבהה'. וחפץ שאין הדרך להגביהו, ניתן לקנותו גם בקנין 'משיכה'. ובחפץ שהדרך להגביהו, משיכה אינה מועילה.
- לכל מצוה או פעולה שבקיטומה על ידי אדם אחר נדרשת 'שליחות', גוי אינו יכול לשמש כשליח עבור ישראל, ואינו יכול לשלוח שליח, הן גוי והן ישראל.

### מהלכות חמץ ש'עבר עליו הפסח'

- איסור 'חמץ שעבר עליו הפסח', חל גם במקרה שהחמץ נותר ברשות ישראל בשגגה או באונס. ואף על חמץ שכמותו פחותה מ'כזית'.
- ישראל שהיה בבעלותו דגן שלא החמץ, והגוי טחן את הדגן בפסח ללא ידיעתו, ואפה ממנו לחם - יש אומרים שהישראל רשאי לדרוש מהגוי את דמי הדגן, ויש אומרים שהחמץ מותר אף באכילה.
- ישראל שגזל חמץ מישראל, ועבר עליו הפסח ברשות הגזלן - הריהו אסור לאחר הפסח; אולם, גוי שגזל חמץ מישראל - יש מהאחרונים שציידו להתירו לאחר הפסח.

### מהלכות מכירת חמץ

- מי שניקה את ביתו מחמץ, ובדקו כדין - יש אומרים שלמרות זאת מוטל עליו לערוך את סדר מכירת חמץ הנהוג; ויש חולקים.
- יש מהפוסקים שכתבו כי את מכירת החמץ יש לערוך באופן התקף גם לפי חוקי המדינה, אך בארץ ישראל בזמננו - יש אומרים שאין צורך לערוך את המכירה באופן התקף לפי חוקיהם.
- המוכר חמץ לגוי באופן שהחמץ נותר ברשות ישראל, עליו לתת לגוי את מפתח המקום שבו נמצא החמץ, ולפחות להודיע לו כי הוא רשאי ליטול את המפתח בכל עת שירצה.
- המנהג מקדמת דנא, שתושבי העיר כותבים שטר 'הרשאה' לרב למכירת החמץ, והרב מוכר את החמץ בשליחותם. והמנהג לעשות קנין לחיזוק השליחות.
- ישראל שמכר לגוי לפני הפסח כלים שלא ניתן לנקותם